

Luceafărul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SENTIMENTUL PATRIEI

Print-o neconștientă relație de apartenență la cauze a dincii și mari, cultura românească apare adesea un fenomen istoric și cultural care se distinge prin ideile și idealurile în numele și pe filiera cărora ochii minții au putut și pot citi o extraordinară carte a viitorului. Sentimentul este al creației, al adăugării noi elemente și organic ce vine din imperii puternice de ortizonturi, din încordări de gând și voință care nu conștinează a fiintă mereu mai sus și mai departe, într-o multitudine de prindere a rosturilor și deveniri patriei, într-un gând și o voință cu această, cu ființa ei. De la cunoșterea izvoarelor de început, tulburătoare, și până la afirmarea, până la asumarea și înfăptuirea unei demne și prodigioase conștiințe istorice în care cultura, literatura și arta, știința, creația în general, au putut focaliza atitudinile și trăsăturile de spirit definitive și cu o categorică putere de semnificație în ceea ce privește felul de a fi și simți al poporului, sufletul său. A cugelat nu doar contemplându-și destinul, ci acționând asupra lui, a cugelat în muncă, în luptă, în suferință și bucurii, în durere și deznădejde, în dorințe și impliniri.

Tradiții puternice în această privință îi atestă și-l legitimează gândirea și vocația creatoare, spiritul său cu valoare exponențială în lumea lucrurilor practice. Pentru că este evident, în tot ce s-a înfăptuit, în tot ce s-a durat, în tot ce s-a înălțat și se înalță cu o nesfârșită mîngîie și o pașnică, beatitudinilor și de armonizare prin construcție a chipului și reliefului țării poartă cu precădere și peceata culturii, sensurile și amplitudinea orientărilor ei. Ideea de cultură înțelegând ideea de muncă și devine terenul ei fertil, de referință și inspirație. Marea bogăție sufletească a omului muncitor, a omului de omenie, cinstit și demn în lumea drepturilor și îndatoririlor sale vine și pe această cale a culturii care este un doar rezonanță istorică, ci parte indisolubilă a ei.

Lucaefărul

CONTEMPORANII NOSTRI

Cota incandescenței

O recentă rediție a volumelor de început ale lui Fănuș Neagu ne obligă să recitim povestirile după ce am parcurs, în ordinea apariției, toate romanele autorului, adică să gîndim antiparea înaintea confirmărilor. Urmează nu atât o verificare a latențelor care s-au concretizat, ci o validare a consecvențelor, a valorii stilistice, sigiliu de reprezentare care demonstrează sub orice metamorfoză identitatea unui scriitor.

Toate povestirile au o latentă românească, după cum toate romanele conservă și potentează imaginea secvențială, tronsoanele narative, fragmentele concentrate cu oarecare independență de context, dar intră speciile epice nu acționează un raport de acumulare și consecvență. Sinonimiile sînt absolute, numai „desfășurările” epice rămîn diferite. Dacă textele din „Căli albe...”, par într-adevăr rulate din „Frumoșii nebuni...” (și din romanele în succesiune), povestirile din „Cantonul părăsit” și „Vara buimacă” nu sînt integrabile în „Ingerul a strigat” (deși alcătuiesc aceeași perioadă de creație).

De altfel, Fănuș Neagu a inventat o specie de povestire intelectuală, fie chiar și cu personaje rudimentare, care nu este istorisirea tradițională, de tip oral și informațional, perfecționată și rafinată de Sadoveanu, nici romanțarea senzatională cu rezonante picasesti și imaginație fastuoasă, la modul letatran — după repere recunoscute. Modelarea intelectuală se dămite în ritmul scadalat al poveștii și cronologia narative răsturnate, în finalitatea „lucată” și în absența „caracterelor” — din antonomizarea manicheistă nu rezultă personaje, ci stări. Tipologie, nu există decît un singur personaj — dovestitorul.

Aureliu Goci

Continuare în pag. a 2-a

Ion Bălan: „Șantier”

Universul genezelor

Cînd, în anul 1979, Iordan Dănuș, în colaborare cu S. C. Siroescu, publica „Dicționarul folcloristicii”, putea aminti toate puținele studii ale lui Petru Caraman. Ulterior, în 1987, în prefața la volumul acestuia „Studii de folclor I”, facea cunoscut faptul că cea mai mare parte a operei acestuia (4000 pagini) a rămas în manuscris. În consecință, nici al doilea volum, aparut recent, la Editura Adevărul, nu s-a putut propune sa epuizeze (cahitiv și cantitativ) rezerva deosebit de importantă ale cercetărilor eminentului folclorist. Pentru a sublinia necesitatea publicării în continuare a lor, Iordan Dănuș, în studiul introductiv semnat de cele două volume recent aparute, analizează proprietățile, precum și locul lor în contextul folcloristicii române, în aceeași perspectivă ramine de nuanțat actualitatea studiilor fundamentale ale lui Petru Caraman, a studiilor recente (se va lua ca exemplu „Le reflet de la Mer dans le folklore roumain et la contenance ininterrompue du peuple roumain en Donrouja depuis sa formation”), cit și a celor cu o vechime considerabilă („Alegoria morții în poezia populară, la poloni și la români”).

Se știe, spre exemplu, că în numerele 9 și 10 din „Luceafărul” publicase în „Viata românească” studiul-anexă „Mai am un singur dor” este o... compiație? Era o reacție la argumentele prin care N. I. Apostolescu susținea în „L'Influence des romantiques français sur la poésie roumaine” (1908) că Eminescu, necunoscînd marea, s-a inspirat din două poezii semantice de Ronsard, respectiv, P. Bourget. Intruziunea lui Ibrăileanu s-a datorat faptului că demonstrațiile lui Apostolescu n-au meritat atenție deosebită, fiind ele au fost preluate fără discernământ de Ramiro Ortiz în notele la traducerea în limba italiană. Există și astăzi cercetători care se mai întrebă dacă Eminescu a cunoscut sau nu marea. Dar astăzi se știe că puternica atracție neptunică a poetului își găsește o motivație complexă în cunoștințele lui despre mitologia dacică, în fundamentarea filozofică a cosmogoniilor sale poetice și în cunoașterea profundă a poeziei populare. Primele două aspecte fuseseră analizate de Călinescu în „Opera lui M. Eminescu” pînă în stadiul evidențierii

In pagina a 6-a : CENACLUL REVISTEI „LUCEAFĂRUL”

tipărire interviurilor acordate de George Enescu ne îngăduie să urmărim în etape procesul de naștere a unei capodopere („Oedip”), proiect cu totul obsedant, muncindu-l pînă la suferință pe artist, abandonat din pricina varii metode reactualizate.

„Calmul” Enescu, cel atât de sigur pe unicătatea propriei voci și construită opera cu înversunarea dulgherului de corăbii gigantice ori a „zidarului” de turnuri galactice, „Oedip” a fost, ani și ani, obsesia lui capitală, aspirație solemn-cogestivă, speranță și deznădejde, rezim, vis și dor. Enescu a între prima rîmăni ce face din dor un concept inegalabil, cu chei de descifrare apropiate nouă și străine... străinilor. Dorul, un mister românesc. La 8 septembrie 1912, Enescu e interpretat de un reporter al revistei bucureștene „Flacăra”, Plouă dar artistul, puțin în pasă de vreme”. Compune. După preliminiarii meteorologice se ajunge, firește, la muzică. Enescu spune:

„Este o caracteristică generală ce se desprinde din muzica noastră națională, după cum se desprinde ideea generală dintr-o lucrare de cu-

LITERATURĂ ȘI ACTUALITATE • ORIZONTURI TEMATICE

Tema constructorului

Constantin Cubleşan, scriitor ce și-a dobîndit o meritată autoritate de-a lungul anilor, dă la iveală romanul „Balada neterminată”. (Ed. Dacia, 1988).

Este un roman complex, pe o schemă clasică, (poate prea clasică) cu o problematică de mare actualitate (șantierul), cu oameni vii, îmbrăcați în salopete, cu cizme de cauciuc și cu căști, ce poartă pretențiuni cu ei, în drumurile lor un trecut etern-omnesc: dureros într-o tonalitate, luminos pe o altă. Tânărul inginer Matei Handraluca, gloria Politehnicii, ca student, se căsătorește cu pianista Steliana, fiica unui mare universitar. Va beneficia de o slujbă în Minister, departe de praf și noroiul șantierelor, într-o locuință luxuoasă, într-un mediu monden. El, orfanul de tată, fiul unei femei modeste, dintr-un tîrg provincial. Dar în curînd ies la iveală (și cresc) deosebirile dintre el și sope: temperamental, social, de mentalitate, profesional etc. Este însă de ajuns să pătrundă (accidental) într-un imens gâncuș din noroiul țării, să cunoască unele probleme pentru care

el ar putea găsi soluții tehnice excelente și să-l aprecieze pînă la a-1 îndrăgi un bătrîn director general de șantier, pentru ea tentativă să se dilate pînă la a deveni obsesia constructorului. Părăsește totul, tot trecutul, și se mută pe acest șantier, unde viața nu-i ușoară, dar în care flacăra pasiunii devine viuvă. Nu-i ajung multe probleme tehnice care par (nu mai) insolubile și complicate, în condițiile derivate din civilizația morală atât de diversă și de înegală a „șantierștilor”; problemele sentimentale, munca epuizantă, în condiții grele etc. Căci un obscur dar ubiecu funcționar descoperă că inginerul Matei nu este orfan de tată, așa cum a declarat; și că el (tatăl) trăiește, în chiar are bune relații cu fiul. În final se va constata că funcționarul avea, oarecum, dreptate. Căci tatăl său nu murise, așa cum l-a spus mama încă de copil ci, fiind tirat într-un pro-

Constant Călinescu

Continuare în pag. a 6-a

Amintirea lui Horea

apariut într-o prestigioasă colecție (acele timp de un deceniu, a căpătat un caracter nu larg popular) și, desigur, ca un ecou al cinstirii în anii trecuți a bicentenarului revoluției din 1784, „Pe urmele lui Horea” (Ed. „Sport-turism”, 1988) se înscrie ca un moment semnificativ în cunoașterea de față a simțului și cîntecului patriotic, care animă acum întreaga suflare românească.

După evocarea Școlii Ardelenice, marcată, de această colecție, prin apariția a trei lucrări temeinice, aparținînd lui Corneliu Albu (Ion Inocentiu Micu-Klein, 1983) și Serafim Dănuș (George Sinescu, 1983; Samuil Micu Clain, 1988), sînt de așteptat și alte lucrări care să prezinte, într-o documentație strînsă, precum cea de față, și alte momente, ori figuri reprezentative din istoria Transilvaniei (de ce nu o carte „pe urmele” Vaievodăului Transilvaniei sau una dedicată lui Avram Iancu?).

Recenta lucrare semnată de Nicolae Edroiu a rodul unei „extraordinare de vaste documentații” referitoare la evenimentele din 1784, dar și al unor studii proprii în care cercetătorul se arată interesat de contextul politic al vremii („La revoltă de Horea (1784) et le contexte politique sud-est-européenne”, în „Revue des études sud-est-européennes”, XX, 1984, nr. 4).

Structurată în spiritul colecției, lucrarea la aspectul unei monografii înfățișînd, pe fondul realităților social-politice ale vremii, situația precară, dacă nu disperată, a țărânilor transilvăneni, aii pe domeniile fiscale din Munții Apuseni, cit și pe cele nobiliare din comitatele Transilvaniei, funda legea conscripției militare era aplicată arbitrar, din cauza caracterului de masă pe care îl căpătase. E vorba, cu alte cuvinte, de două acțiuni de luptă, una a lăboșimii camerală din Munții (domeniul al coroană imperială cu specific mineresc și forestier) și alta a lăboșimii de pe domeniile nobiliare din Zarand și Hunedoara (cu specific agricol), al căror liant a fost Horea, acest moș din Munții

Albaului, care, înțelegînd conflictul surd ce avea loc între Curtea de la Viena și nobilimea maghiară din Transilvania, se pune în patru rînduri în fruntea unor delegații țărănești mergînd să se adreseze, la Viena, direct, „preabu-nului împărat”, acesta însuși călător prin Transilvania și edificat asupra școlii românilor. E adică „propunerea împăratului” dinaintea domnului, pentru românii transilvăneni, prin fergiversari, cînd nu a rămas fără răspuns, precum șase ani mai tîrziu acel Supplex Libellus Valachorum Transilvaniae, din 1781. Horea înțelesese aceasta și, bun diplomat și strateg, se va folosi de această „dispoziție” pentru a cere, în numele căreia dată Guvernului Transilvaniei, prin care se cerea ca trimiși comenelor de pe Domeniul Zlatnei să nu fie cercetați și maltratați pentru plîngerea înaintea Vienei. Actul va deveni „propunerea” scrisă, la dispoziția oricărui inoab, adică „propunerea împăratului” în numele căreia Horea va ridica la luptă sute învechi, în toamna lui 1784, stînd că soarta unei revoluții depînd de caracterul ei de masă, așa cum amintea să devină „multumii” de la Ciampeni, din 24 mai 1782, cînd avusesse loc o răbufnire a motiilor din Apuseni împotriva îngrădirilor arădeștilor, înca de acum intrase în scenă „Nyikula Uras alba Hora... famous seductor”, „famous maleficialiar”, urmărit și supravegheat pentru incitarea la nesupunere și revoltă a țărânilor din Domeniul Zlatnei, pentru demersurile pe linia autorităților domeniile și comitatele (Provizorul, Tesaurariatul Minister, Guvernul din Sibiu) și mai ales pentru drumurile la Viena!

Ca și D. Prodan, N. Edroiu neagă un eventual contact al lui Horea, în cele patru luni ale ultimului sejur vienez, cu lojile francmasonice din capitala imperiului, de unde s-ar fi organizat, chipurile, revoluția (U. Abafi Laos — „Ordinul rozei”, 1988; Gustav Brabbee, „Frățiile de cruce”, 1987). Practic, nimic din toate acestea”, zice, pe bună dreptate, N. Edroiu, stabilind că șederea îndelungată a lui Horea se datoră absenței de la Viena a împăratului Josef al II-lea, aflat în provincie italiană, mai caldă, pentru a-și îngrijii sănătatea. Reintors la 20 martie 1784, Horea îl va înainta personal, într-o audiență specială, la 1 aprilie, petiția țărănească redactată în cinci puncte. Mai mult prevăzător decît încredzător în demersul său, Horea nu uita că, înainte de a părăsi palatul imperial de la Holburg, trebuia să solicite Căpitanul Imperial „dispoziție” prin care petiționarii comenelor de pe Domeniul Zlatnei să fie scutiți de eventuale neplăceri, „pînă să va isprăvi începutele lucrării” (a știut Horea să valorifice ambiguitatea unor astfel de formulări? !). Actul („a cărui importanță și sens vor depăși mult în lunile următoare, pe acelea pentru care fuseseră alese și eliberate”) va deveni „propunerea (rezoluția) împăratului” și va de credit major tuturor inițiativelor și hotărîrilor lui Horea (pe fondulul agitației provocate de conscripția militară din vara lui 1784, care stipula încetarea obligărilor înboșești față de stăpîni feudali și acuzata conștientă dintre țărâni și nobilime, ajungîndu-se pe alocuri chiar la anularea conscripției...).

Prospătați în amploarea și țaria ei, adunarea țărănească de la Mesteacăn, coordonată de Crisan, va constitui „un moment de clarificare și de decizie cu privire la acțiunile ulterioare ale țărânilor subaie române din Zarand”. Ea a reprezentat o formă de consultare anual largă a țărânilor din Zarand, regroupînd mai multe sute. Multimea agitată se va refăce a doua zi la Curchiș. Horea va interveni la timp, trînd liniile de acțiune într-un mod organizat. După „incidentul” de la Curchiș, unde sînt ucși trei subprefecți comitațeni, revoluția

Z. Cărlugea

Continuare în pag. a 7-a

JURNAL DE POET

Drum la Iași

ah această Florență a culturii românești, acest oraș printre cele mai frumoase din Europa, după care îndreptă capul ca Orfeu după iubita sa ori de cite ori trebuie să-l părăsești mereu în grabă, mereu abia sosit ca să vezi cu o vîndă nestîmă!

Primul drum acolo sub cupola de aur a Trei Ierarhilor, să-ți pleci genunchiul lîngă somnul de veac al acestor sfinți întemeietori de spiritualitate și neam, Vasile Lupu, Dimitrie Cantemir, Alezandru I. Cuza, Veniamin Costache, umbra lui Dosoftei lîngă ctitoria lui Ștefan cel Mare prezent aici iar acolo pe Dealurile viilor ce se leagă acum, Galata și Celdăușa cu turlele lor ce-și înfăușă înima de departe cu armonia desăvîrșită lor slujiri întru edificarea ființei interioare a generațiilor ce se perindă cu veacurile adăos istoriei neamului din care facem parte.

L-am însoțit în această primăvară pe Florin Niculi cu pinzele sale unice pînă acolo

afund în sălile Muzeului de artă unde și l-a expus pentru două luni: fi-vor aștepta și suficient în oraș mai ales printre miile de studenți să-i îndemne în ceasurile lor libere să urce în fața acestor splendori sculpturale de frumusețe provenind din mîna dăruită a unui moldovean de-al lor măiestru?

În aceste zile cînd vechile erminii clatină sub cerul înmărmurat tînguțea vesnic pînă de speranță și bucurie.

Ah, această Florență, acest legăan al Poeziei române, această inimă a iubirii mistuitoare a poeziei române toposul în care să-ți poți așternă capul pe o permă de piatră a luminii Logosului mai mult decît o clipă, fie ea grea cît o eternitate!

Acest Iași, ce se pregătește să-l sărbătorească în centenar pe cel ce este Dante al poeziei române pînă astăzi, atunci cînd teiul își scutură floarea...

Ioan Alexandru

Nașterea unei capodopere: „Oedip”

getare; este tristetea chiar în veselle. Sentimentul acesta este inspirat din vîile și dealurile noastre, de culorarea deosebită a cerului nostru, de gîndurile care apasă și fac în același timp să se nască în noi un dor ce nu se poate lămurii bine. Un străin, care-mi este prieten, ajungînd-mă ndată executînd o bucată a mea, mi-a spus: „În această compoziție este parcă ceva ce nu se poate îndeplini”. (Sublinierile lui aparțin. G.T.). Acest „ceva ce nu se poate îndeplini” era partea originală de inspirație românească din bucată mea; acest dor nelămurit dar adînc mișcător mi se pare că este caracteristica sigură a cîntecelor românești.

Dar să urmărim momentele legate de „Oedip”. La 4 martie 1919 Enescu e „foarte neliniștit de soarta lucrărilor care se află la Moscova împreună cu tezaurul Băncii Naționale. Spre a pune în siguranță valori artistice pe care războiul le-ar fi distrus, guvernul român a hotărît să le trimită spre păstrare la Londra. „Lăzile mele iau însă alt drum — va spune Enescu în convorbirile cu Gavoty — sosesse la Moscova și ră-

CATALOGUL CORĂBILOR

min acolo... șapte ani!”. În Iași se aflau între altele manuscrise „schitele operei Oedip” — 1 mai 1921.

Reporter: „V-a scris (Edmond Fleg) libretul pentru Oedip. După cite știu ai și terminat muzica actului I”.

Enescu: „Oh, nu. Am schitat doar cîteva scene”.

În această an, la 8 decembrie, Enescu lucrează „la o operă începută încă în vara trecută: Oedip”. Vara trecută? Decl. vara 1920, cînd în 1919 schitele pentru Oedip erau depuse în Iași, Moscova?

19 april 1923.

...După o lună și jumătate decl. mă voi retrage ca să înec orchestrația lui Oedip”.

„Cînd vom avea plăcerea să-l auzim?”

„Cred că în trei-patru ani”.

Cîteva zile mai tîrziu.

„De curînd am încheiat prima mea operă, Oedip, după textul unui scriitor francez. Din punct de vedere muzical are, după părerea mea, o notă proprie. Nu se poate spune că este muzică modernă sau că este deosebit de muzical, ci este o lucrare în stil antic, adaptată spiritului antic”.

Deci opera e „încheiată” dar pînă la premieră mai trebuie să treacă „trei-patru ani” de unde înțelegem ct de încet se grăbea maestrul ce-și consideră lunga-1 „odă în metru antic” ca pe o „operă destul de vastă”.

„Cînd noi mai tîrziu”.

„Pînă la 1 decembrie stau pe loc. Lucrez zi și noapte la orchestrarea operei mele Oedip, a cărei compoziție am terminat-o. Pînă la 1 decembrie trebuie să am neapărat gata cel puțin actul I”.

Termene precise, severe.

Dar... la 30 noiembrie...

Gheorghe Tomozei

Continuare în pag. a 7-a

Iarăși despre Al. Ciurcu

Prietenul I.M. Stefan, un pasionat al istoriei științelor, bun cunosător al secolului al XIX-lea științific, îmi imprimă...

Alina discreditarea persoanei respective scoaterea ei din aparatul de presă... răspunsul Timpului la anunțul adversarului său...

Încă o dată, asemenea confirmări ale metodei științifice ale lui D. Vatamanuic sînt în măsură a întări încrederea în ediție...

Nicolae Georgescu

Răsfodind arhive muzicale

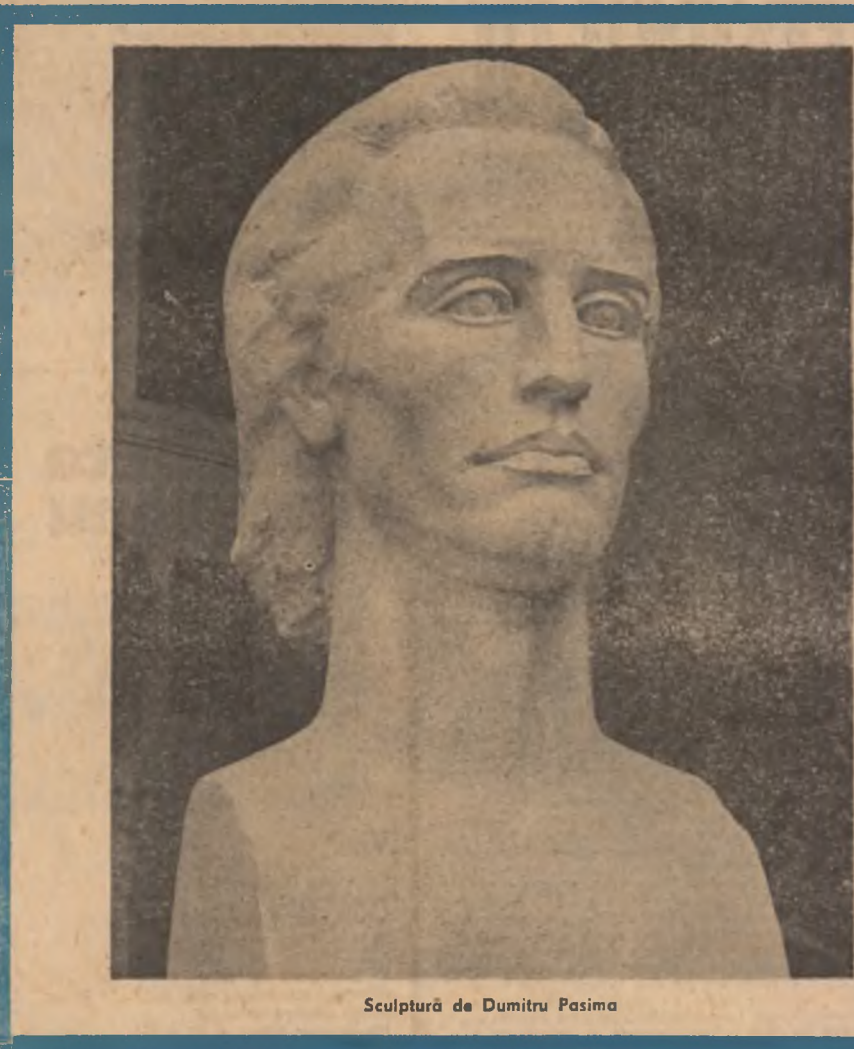
P e cînd am fost seful sectorului de muzică la Biblioteca Academiei Române (1951-1952) am avut prilejul să...

Omul de care m-am simțit încă legat sufletește în tematica eminesciană a fost Augustin Z. N. Pop...

Cu această experiență și îndemnat de cel doi eminescologi am început să cercetăm muzică privind ecoul operii Lucrețiușului în muzica românească...

Adeseori în cercetările noastre cotidiene, de rutină muzicologică, în arhivele compozitorilor de muzică vocală...

Un aspect deloc neglijabil în cercetare în secolul eminescologic am trecut să cercetăm muzică privind ecoul operii Lucrețiușului...

Sculptură de Dumitru Pasima

Cîntec pentru Eminescu

Mi-este inima inimii Eminescu pe acest Pămînt rotitor printre astrele Nopții de-a pururi...

Unde-s Carpații, și Prutul, și Oitul, Codrul blind, milenar al Ivri...

Unde-s zări și ferești înălțate, și-un Lucațar de seară pe cer...

Mi-este inima inimii Eminescu prin pădurea șoptindă mereu...

Unde vîntul, și norul, și ploaia scaldă șesuri, și dealuri, și munți...

Unde Luna, și elară, și sfîntă, coboară ades printre lei...

Cît o floare abastră pe lume ne va de peste ceruri iubire...

Mi-este inima inimii Eminescu pe acest Pămînt rotitor printre astrele Nopții de-a pururi...

Dumitru Bălăeș

„Nemargini de gîndire”

Cu Eminescu e vorba de tot, a spus umilit Constantin Noica atunci cînd a căutat în depozitul manuscriselor...

De această nemărginire a gîndirii și limbii eminesciene dau socoteală toți cei care au scris...

Am ajuns asadar la întrebarea dacă pe Eminescu trebuie să-l vedem în continuare ca locuind în mit sau, dimpotrivă...

Viorel Cosma

Popas la Tirgu-Mureș

acel, la Tirgu-Mureș, într-o cărare a înscrisă de la sfîrșitul acestui frumoz mileniu...

popasului făcut aici în vara anului 1866, acum 70 de ani, de către marele nostru poet Mihai Eminescu...

Aurel Ion Brumar

Arce suflă al acestui neam...

Arce suflă al acestui neam, orișind și în oricare loc de pe pămînt s-ar afla ei...

Eugeniu Nistor

Gheorghe moroșanu

SOARE ÎN PARBRIZ

Iarnă timpurie. Dimineața la cinci fără un sfert, garașul U.M.T.C.F. (Unitatea de Mecanizare, Transport și Construcții Forestiere) Platra Neamț este testat unei proceduri cu torțe. Fiecare nenumărate, mai mari și mai mici, umbra de culoare, purtate de nămeți lute și gălăgioși, mingind mașinile pe toate părțile. Căci a pornit un motor la minus zece grade nu e chiar simplu. Trebuie să pui o căldură cu cărbuni aprinși sub bătă de ulei, ba chiar și sub rezervor (nici un pericol, motorina nu se aprinde pe vremea asta) mai trebuie să încalzi conductele pe la colțuri, să tragi ceva combustibil cu pompa, să detașezi capacul filtrului de aer și să pui în gura lui o sirmă cu o cârpă aprinsă la capăt („facchie” se numește pe limba germană) ca motorul să tragă în el aer cald. Abia acum poți începe să-ți dai o chetă, lungă, lungă de te plictisești tot vibrând în ritmul electromotorului și, dacă ai magina bine pusă la punct, și dacă ai și ceva noroc, tragi un chiot să stea tot garașul că „A luat-ooo!”; o lași două minute să facă presiune de aer, trîntești portiera și poți și pleca la treabă. Dacă nu, cobori și-ți dai câteva țurle, îi faci o slujbă îndrăgălată, amestecând stînți, arhangheli și stelele care rinjesc la tine de sus, în sfîrșit te liniștești, îi pui țanțan-bot și aștepti pe unul mai norocos ca tine să te tragă, căci pină la urmă asta e cea mai sigură metodă de pornire.

Aproape de cinci, pe poarta garașului intră trei soferi, prieteni verbi și nedespărțiți, care au cărat cu remorciile lor păduri întregi de brazi, fagi și alte esențe de prin toată văzduhul Neamțului: Ion Baciu, Dan Leonte și Liță Atomel. Primi doi, din cauza care sînt mai premai de voința lor, lucrează provizoriu pe aceeași mașină, conducînd pe rînd, o zi unul, o zi altul; de aceea, Atomel, limbă ascuțită, nu acapă ocazia să-l întrebe: „Azi care-ți sluga?”. Dar cred

că-i și învidiază puțin, el fiind bine că „sluga” e avansată, căd e mai mult pasager, și la masa de prînz își poate permite chiar o sticlă de bere, dar, vorba ceea, decît să renunțe la o poantă bună, mai bine la un prieten, ba chiar și la doi, mai ales cînd știi că nu sînt din cel care ține la supărare prea mult.

Vorbit cu el de cu seară, mă alipesc echipajului mai numeros. Baciu și Leonte încep ritualul obișnuit, cu slăcări, cărbuni, stînți, arhangheli și stele. Motorul se îndură și pornește, dar nu merge decît un minut și se oprește. „Cum să meargă, dacă ne-au dat motorină de vară cînd avem crapă pletrele?” „Să-ți schimbăm filtrul, poate s-a-nfundat”. Scot eniele, intră amîndoi cu capul sub capotă și fac transplantul. Merge un minut, iar liniște. „Dă-ți dracu’ de filtru, punem pe direct. Ajunge sîta de la pompă”. În sfîrșit, pornește și nu se mai oprește. „A luat-ooo! Hal la deal!”

Ne imbarcăm în cabina strîmă. Băieții au deja mințile negre, da ulei, de motorină și de fum. Negre vor fi și minile și pominele și toată țarna și toate țernile, pină la pensie. Demarăm. În oglinda retrovizoare bat farurile lui Atomel, Caravans și compleții.

Cîtiva kilometri pe șoseaua Bălcăuului, după care facem la stînga, spre Agricia. În lumina farurilor albul este virgin, almen, om sau vehicul, nu a deranjat zăpada de astă noapte. Bine că n-a deranjat-o nici vîntul. Începem să urcăm. Viteza a patra, apoi a treia, în sfîrșit a doua cu motorul „forjat” la maximum. Drumul este îngust, pe dreapta se ghicește mereu o prăpastie albă. Și trebuie să ții o viteză constantă: dacă oprești puțin, nu mai poți pleca la deal. Ici-colo, cite o moșleată neagră, măcătoare. Sînt „drumarii”, care au leșit de ce la trei ce la trei, și au rămas nîsip. Magina formăse, se zbate, geme din toate tablele, volanul nu stă o clipă drept, farurile late pe rînd - brazii din stînga și hăul din

dreapta, și iar brazii și... Eu mă cam crispez la fiecare schimbare de direcție, dar mă uit la sofer și mă liniștesc. Baciu conduce de parcă ar fi la un exercițiu cu ecran de simulație în față. Ba găsește timp să ne spună și ceva bancuri.

Am crezut mult timp că proba de foc a acestui meseri este să fii sofer la Canal. Ei bine, nu. Proba de foc a soferiei este să urci în drumul forestier spre Agricia și să mai spui și bancuri la volan.

Prin înținerie se ghicește o grămadă de bușteni un foc și câteva umbre în lumii lui. Oprim, o manevră scurtă cu spatele, remorca (de fapt semiremorcă) dacă e s-o luăm strict tehnic rupe un mal de zăpadă cocotindu-se pe deal, în sfîrșit am înțox. „Ai să trăiești, boierilor!”. „Boierii” se uită cam strîmb. Părăsesc pe rînd locul și încep să întindă cablurile trolului.

Jos, piciorul calcă trei straturi de zăpadă, cel de deasupra sufos, cel de la pămînt înșeapă gheață. E frig și întineric. A încercat o remorcă de bușteni în condițiile astea nu e chiar ușor. Nu e ușor nici vara, niciodată. Ca să fii remorchișt adevărat trebuie să faci o ucenicie de ani de zile, precum mai de mult dălcăușii de la plute. Să-ți între în singe tot ce tine de motor, trolul, cabluri. Să știi să întorci o remorcă acelu unde altul abia s-a-încumetat să întorcă o „Dacie”. Să mai știi să împletești un cablu care s-a rupt și să repari orlea defectuare, chiar cînd n-ai cu ce. Și cite, cite altele.

Așadar, oamenii trag sufele de pe tamburi și le trec pe sub un buștean doțofan ca o balenă, căutîndu-l burta prin zăpadă, apoi îl prind nodul într-o crosătură de fier. Soferul, cocotat pe cabină, acționează telecomanda, balena se rostogolește încet spre inima remorci. Mănsa ră să se răstoarne pe o parte, soferul mai slăbește comenzile, iar le plscă puțin, înțil la un capăt, pe urmă la celălalt, în sfîrșit, bușteanul e sus. Pe urmă altul și altul, se ridică răcoanțela (farușii de fier ai remorci) se mai trag cîtiva bușteni deasupra, se string bine cablurile și gata.

Plecăm. La vale e mai greu decît la deal. Sau poate e numai o impresie a mea, care abia acum, cînd s-a luminat de ziuă, vîd mai bine pe unde trecem. În stînga ochiul se prăvălește într-o prăpastie fără fund, drumul e îngust și la curbe fiecare centimetru trebuie folosit. Remorca goală, dacă alunecă în ripă, se mai ține de mașină, dar puțin...

Prînz de mină, frînz de motor, frînz de picior. Asta din urmă trebuie atînsă cu mare grijă, dar tot nu poți fără ea. Viteza a doua sau întâia. Magina e ca un taur înfierbîntat, dar legat de picior. În cabină s-a făcut cald. Prin parbriz ne surde un fel de soare.

REMEMORĂRI MAMEI

Din orașul străin, ca un ren ostent în genunchi mă întorc azi, acasă, uimit, Speriat și bătîrin și sfios și mai pal Navătin între cartier și spital. Tu ești doar tristă dar bolnavă de tel Ți-a fost dar de un mugur, de un ochi, de un miel ? Mama, lată cîd sînt și tu iată cîd ești Liliac vorbitor strălucind la terești. Vine vara... O auzi vîndînd ca o stea. Cître inima ta, cître inima mea ? Și grădina te cheamă și vecinii te vor, Casa mică e plină de-amintiri și umor.

Și metanolul cel bleag și pîtat și mai trist M-a întîmpinat cu acrobații de artist. Era noaptea tirziu, mă întorceam să respir Lîngă vîșul pîzînd un străvechi cîmțir. — Nu-i așa că Ți-a fost numai dor ? De instrînatul tîu fecior. Altfel, cum să-mi explic cînd mergînd cître pot Tu din samul tuădit, presîmînd, te-ai sculat ? Nu auzi cum explodază liliacul de nea ? Hai, să săpăm grădina, amîndoi, diaga mea...

Mircea Micu

marin lupșanu

Duminică la țară

O, nu pe tine te-astept zi grăbită de luni cî țorța ce-ți arde în mînd așa cum marinarii așteaptă nu parul cî femeile lui.

Peste lume răsare Luna roșie ca butucul pe care bunicii tăia mari păsări de curte.

Tentativă de haiku

O floare a soarelui sare cu prîjina într-un lan de griu.

Din senin

Sînt zile în care, din senin, mă îndepărtez alt de mult de mine incit sufletul abia mai era loc în scorbura trupului și pesta memoria crece lichenii uitării.

E ca-n lunile secetoase de vară cînd sîrena ciciorilor ramina blocată-n văzduh (tînd necanentă cîndă clopotelor de țară cînd spirite malefice aprind vrea coșă) deasupra cîmpului care se crapă în desene mari

osemîntătoare cu țările Africii, și dacă privesc în oglîndă în lac să-mi vîd chipul congestional de așteptare zăresc, pentru o clipă, fulgurant anticipînd ploile repezi care tot din senin se pornesc sfărîmîndu-mi obsesiile și sfîrșind în clacul curcubeu în care de prea mult privit în sus s-a dispersat și culoarea ochilor mei.

nicolae panaite

Elegie

1. In apele negre și alba ale lunii imi spăl flanela purpurie prăvestitoare de arșiță și insomnie dimineața pe marginea ferestral tu imi lași buchete de crini al neantului parfului lor de milenii e același nu ne-am văzut nu ne-am auzit niciodată doar criniți tîi de veghicii ou același parfum

2. a înflorit și lutul de pe templul minii clopotie se auz sunetul lor taie în fișii noaptea în care te nașli și mori se varsă întineric prin noi își țese pinza minerală și de zi puțin cite puțin ne acoperă cu ale și cu euleg florile amare și dulci verticală cosmogonia a zilelor mele

3. cuvintele: ființe te ademense brațele laie fermecătoare și mitologica; făpturi în amurg își arată umbra și lumina; tulburare cer în adînc propriul său mix absorbindu-l... chipuri de lut chipuri barmetice pine de stejnică de marmore veșnice cuvinte lăsdă margini vorbe și duh se vîd în văzduh trupuri se culundă trupuri se înalță se aude ceva glasul de l s-ar sfărîma

humă pe țară întineric crește... firele-i negre și albe se-pleticesc în mine imi ies de sub piele ah l ce feline

4. stare de ziuă de noaptea de somn de nesomn un fel de poeme cărbuni elsinor fișe stricte corp incolor se clatină-n tine sodamă gomor

stare de ziuă de noaptea de somn de nesomn un fel de poeme cărbuni elsinor...

Altă elegie

Tramură mino scriitoare precum un delfin în adîncul unei mări făptura-ți întreagă tramură

e arșiță de viață e arșiță de moarte

umirea și spaima neguroase liane ta învîluie te pătrund

cuvintele-mi sînt steua palară a nopților gura mă doare și mă vindcă în codul de tranșării al limbii materne

lumină de lună: sînenă cu pîrul de aur la îmbălsămează și simți că se desprinde carnea de pine de parcă ai fi un exilat ce sîrătu pentru ultima oară pămîntul copărlirii...

valeriu bărgău

LUMINA DIN OCHII SATULUI NATAL

Pomii din grădini sînt cele dintîi flinte care mă întîmpină de fiecare dată cînd RATA domoală pleacă din autogara Bacău înspre satul meu. Trece Bistrița, Siretul, pădurea Răchitei, care în copilărie mi se părea a reprezenta o fabuloasă pădure tropicală, face poposiri scurte prin săle răsfățate de-a lungul șoselei; țărăni urcă, țărăni coboară. Pe unii îi mai cunosc, pe alții nu. În sfîrșit, ajung și în satul meu. E primăvară. Cobor la Grădina pentru a trece cu piciorarele șta cristalină a picului Apa Morii și a privi în linște către dimbul împădurit în care odihneac mîli dintr-o zi...

Apoi urc panta ușoară a șoselei. Pe margine. În zona unde pășteam vacile, iarba a început să răsară cu timiditate. Dinspre cîmp sînt un miros de crud, miros de pămînt zăcut sub ape miros de pămînt-pămînt, de pămînt în așteptarea semintelor. Vîd viturile pomilor din propria grădini și flinta e înflorită. Nu știam ce miros cu care reusesc să comut. Apoi, acoperîndu-mi cășca, colina pe care s-a aventurat satul în ultimii ani. Dincolo se zăresc salvanele de oi, șurlele mari de fin și paie, cigmele, coșarele de porumb, hambarele de griu...

Mă opresc la fîntină. E cea mai adîncă fîntină de pe valea Siretului. Bunicii mei, Ion Rogu, a săpat o fîntină de an și totmă atunci cînd a săpă să renunțe pentru că nu mai atîngea la vîna izvorului, a văsat peste noapte că un porumbel alb i s-a așezat pe umăr. A doua zi, cu maze greutate a reușit să urce scara pentru a scăpa de vîntoarea curată ce țesea de sub pămînt. Are apa rece și gustoasă. Nu știam ce miros. Apa potabilă trebuie să fie și gustoasă. Scot o găleată și sorb cu încoame pentru a-mi astîmpăra setea celor paisprezece ore de călătorie cu trenul Transilvaniei către Moldova...

E atîta liniște în jur. Gheorghe Hurui trece într-o căruță trasă de doi cai. Biciușca lui face un semn prin aer și rali se opresc. Mă-ntrîmbă de sănătate, de mîncarea anului asta, de cum se vîd cîmpurile altora. Bea și el din găleata cu apă proaspăt scoasă din bîntinele pămîntului. Pleacă să ducă bălegarul adunat în iarnă, pe cîmp. Imi spune că are un vin bun și să trec pe la el pentru un pahar cu vin, pentru alte pahare cu vorbe despre cum se mai vede lumea...

Poate nu mă credeti... dar oamenii din satul meu mă întrebă întotdeauna cum se mai vede lumea. Ei nu vor să stie nimic precî. Decît - cum se vede cu ochiul liber - lumea...

În grădini au răsărit câteva cepe uitate din vara trecută în pămînt. Tata vrea să destupe gropile cu cartofi. Niste găini mari și grase se plimbă tacticose prin curte. Doi iepuri se retrax strategic în umbra cotețului lor. Cîinele negru ca pana carbului se amucește de câteva ori în lanți după care se culcă năsturi de cuscă. Știu că mă pîndește. Așteaptă să-î dau ceva de mîncare...

Grădina lui Bosnea e la noi și imi promite că pe seară aduce niste brînză cu smîntînă. Ne amintim amîndoi cum ne luam la întrecere la prășitul porumbului. Ai mei scot jumări din borcane, murături. Măninc. Măninc și beau apă din

cea mai adîncă fîntină. Vorbim despre pămînt, despre oameni, despre liniște. Tata mă ceartă că mă aude mai rar la radio și nu m-a văzut de mult la televizor. Îi spun că scriu niște cășli groase despre oameni și alea imi jau timp nu glumă. Mă întreabă despre care oameni scriu și eu nu mai știu cum să-î răspund. Desigur, ca de fiecare dată, mă ceartă că n-am scris încă nimic despre el. Nu mai așteaptă să vină seara. Imi povestește cum a trecut el apa ala mare de la începutul războiului și nu uită să nuanțeze ce important e pe front un sîrjant sanitar. Îi rog să-mi povestească cum a fost în Tatra și așa își fac să mai scurteze un deum pe care el l-a făcut pe cont și pe genunchi lupînd pentru ai lui și pentru alții...

Apoi scoatem cartofii. În povestea de-ale mele, el imi spune că a venit în comună o doctoriță nouă și a fost bună cu toate bielele lui. Îi mărturisesc sincer că mă bucur, iar el mă întreabă dacă n-am auzit ultima carte și s-o las la el pentru a l-o duce doctoriței. Îi spun că am avut grijă și de asta. Pămîntul mă cuprînde pină la brîu în groapa de unde scoatem cartofii. E primăvară și eu sînt în nări pămîntul meu de acasă. Pe acolo a călcat bunicii meu, mama mea dusă, frații mei și acum calcă o nouă primăvară a pămîntului. Acasă - am simțit că primăvara este o adevărată anotimpul pămîntului de acasă.

elena barnea

Preț

Ce tocmeală monotonă în această placie Vicleană Ce știe Că ore timpul la îndemînă Și prețul ultim al frunzelii amînă Și-l tot omînă...

Capcană

O fentară de frunze Pe șosea E toată olămurii strălucitoare - Însoțește parada timpului.

Inima mea Cade pradă

Braconierului Ce iolosește

Capcana de frunze.

Parafrază

Ah, e noiembrie, e noiembrie Tîrziu De ce joc același rol Nu știu Dar știu că e noiembrie, tirziu.

Vîntul dă jos atîșele Festivalului de poezie al toamnei. Reșu de obraz de clovn Pe frunze Și lacrimi. Cine se lamentează în metaforele melancoliei ?

plastică

p

Antract

Atmosfera calmă pe stimezele Capitalei. Brize topicele și ecouri de romantă brăză colinde sevălește pictorilor. Trăiesc senzația că străbat o altă vîrstă a culorilor, ce a lăsat, se zice, urme adînci în sensibilitățile și în mînișorilor de penel de pe aie. Un firicel al înclîntărilor ușoare, delictu patriarhal însoțind dulcetură de tranșării și pocale cu licori parfumate și răcoase, ne ia în primărie într-un sol de ritual domestic al ospetiei în suzgeria muzelor. Această, zic, este tot ceea ce s-a întemălat mai frumos în pantheonul artelor române, de vreme ce și atîzi neoclasiști poezii al culorilor, care umplu cu oărdie cămărie post-impresionismului, flutură flămuri trufăse...

Tendor Gheorghian se recomandă drept un exponent voluntar al unei asemenea falange artistice. O vocație diabolică doctă și prestigioasă în aria gînditorilor și-a aflat cîmpănlirea în pasionata exercere a claviaturilor cromatice la soaveli. Și rezultatul este mai mult decît meritoriu. Pentru că mai presus de toate există această statură a omului cinstit față de sine, ca și de ceilalți, care accede la alte instrumente decît cele ale îndrîuzirii sale dinții cu buna gîlîntă a ucenicului per-

petuu și tenace la școala marilor maestri. Gheorghian expune la Galeria Municipală 75 de asemenea dialoguri cu anterioritatea sa artistică. Nu sînt nicidecum tentative polemice incitante în vînt de a-și scrie în zău preșterea voce, cit cîmîntii „exerciții de stil pe o temă dată”. Altă doar cit să ne putem face o idee despre bunelă sale intenții. Docilitatea întreprinderilor sale de discipol etern al profesorilor pe care-l frecventează (conform unor afirmății electivice din șpeta celor amintite la început) erup cînd și cînd în frapante gesturi de virtuozitate. Nu ne-am propus o altă deslușire a personalității acestui expozant, decît ceea ce pe care ne-o sugerează însăși condiția sa artistică. Meticulozitatea studiului domnițel mai aduce înzestrarea artistică, iar pasiunea lucrului suplinește sublimitatea actului creator în intellesul înalt al cuvîntului. Tendor Gheorghian demonstrează în bogata sa expoziție (deși prolificitatea nu înseamnă todeauna o calitate) o sensibilitate coloristică de bună factură și, nu de puține ori, o notabilă stîlnă a construcției plastice. As menționa aici câteva lucrări exemplare prin felul cum au fost concepute, prin rigoroze compoziționale (în naturi statice și

flori, îndeosebi) și printr-o înspirație armonizare coloristică.

În holul Teatrului Tîndărică, prea puțin marcată publicitar, însă, o foarte izbutită expoziție de grafică de carte (pentru copii, evident) a Stelei Crețu. Apartenența sa la acest gen, foarte dificil și pîndit de mimetisme și alunecări paslignante, este de necontestat și cu serioase dovezi de stăruință artistică. Artistă nu-l adepă la ceea ce s-ar putea numi un stil propriu, înconfundabil. Demersul ei creator, „stilul” îi este dictat de pretextul literar. De regulă, recunoaștem un artist după cele câteva date esențiale ale amprentelor sale stilistice - linie, culoare, viziune, construcție plastică. Stela Crețu nu se abate de la această rigoare, dar își supune natura artistică, lusa expresivă, ingeniozitatea compoziției plastice slujirii modelului universului literar, pe care-l consideră și pe drept cuvînt, precumăntor. Este, în această opțiune a artistei, un substrat moral și estetic bine asimilat, circumscris finalității lor educativ-pedagogice. Grafica de carte este, prin excelență, un instrument al educativului cu mijloacele artistice imaginilor. Stela Crețu abordează o gamă întinsă de mijloace de expresie, de la cele senesitive eseuului grafic („Pănuș” și „Hănelmele”) lînsit de text, dar cu un bogat conținut educativ-formativ, pînă la pretențioasele ansambluri artistice cu opere din marea literatură a penului, care a născut o vastă galerie de modele plastice pe toată planeta („Scufița Roșie” de Ch. Perrault, de exemplu).

Corneliu Antîm

muzică

m

„Romeo și Julieta” de Berlioz

Romantic prin excelență, cumînd toate trăsăturile definitorii ale artistului înflăcărat, mistuit de doruri și elanuri exorbitate în dezlînturi sonore fără precedent, Hector Berlioz se înscrie printre cei mai reprezentativi compozitori ai secolului al XIX-lea, nu atât prin numărul de opusuri - destul de restrîns - cît prin implicarea sa în muzica vesoului, prin originalitatea formelor muzicale pe care le-a imaginat în desfășurări ample, descătusate din rigorile clasicismului. Fiecare dintre simfoniele sale aduce elemente novatoare, forma liberă, esența lor programatică, fiind completate fie de prezența unui instrument solist, fie de vocea umană. Printre acestea, simfonia dramatică „Romeo și Julieta” reprezintă o culme a cărei strălucire n-ai să a relevat, de curînd, în variația interpretativă realizată de dirijorul Iosif Conti la pupitrul Filarmonicii bucureștene.

Denășind dificultățile multiple ale complexului sonor ce caracterizează scriitura partiturilor lui Berlioz, orchestra Filarmonicii „George Enescu” a dovedit că este, într-adevăr, un ansamblu de înaltă înțuit, realizînd un edificiu simfonic impresionant, mo-

mentala de tensiune paroxistică alternînd cu suprafețe de un lirism covîrșitor, sau cu sevește strălucitoare, pline de vervă în scena balului sau în scherzo-ul sugerînd lumea de vis a zinei Mab. Coloritul armonie, varietatea timbrala specifică simfonismului lui Berlioz s-au evidențiat pregnant în sonoritatea bogată, amplă și densă a suflătorilor și corzilor deopotrivă. Evoluția de mare expresivitate a clarinetistului Aurelian Octav Popa și a harpistei Carmen Lupan au dat un plus de frumusețe paginilor îalmăcite cu har sub bagheta lui Iosif Conti. Cuvinte de laudă se cuvînt roșite pentru frumusețea temelor expuse de corni, pentru profunzimea frazelor întonate de violoncel, pentru strălucirea deosebită a violinei. Soliști vocali - Ruxandra Donose - o voce de mezosoprană de o calitate deosebită, cu inflexiuni catifelte, generoase, rafinată interpretă a muzicii franceze, atît de pretențioasă prin eleganța ductului sonor, basul Pompei Hărăgășanu - convingător în ampla partitură a lui Pater Lorenzo și tenorul Ștefăniță Lascu, dezvoltînd și plin de farmec în scurta sa intervenție. Corul Filarmonicii și Corul Radio-difuziunii Române (dirijor Mihail Diaconescu și Aurel Grigoras) au creat momente de mare frumusețe. Într-o paletă expresivă diversă, perfect integrată stilistic în construcția simfoniei. Sub bagheta lui Iosif Conti, grandioasa interpretare a Simfoniei „Romeo și Julieta” de Berlioz a marcat un moment de referință în actuala stagiune simfonică bucureșteană.

Anca Florea

Cenaclul «Luceafărul»

CRONICA (XV)

muzeul Literaturii Române, 16 martie 1988, orele 16.30. Săptămîna de astăzi a Cenaclului revistei «Luceafărul» este condusă de Iulian Neacșu, care-i invită la masa prezidiului — spre a face «oglin-dă» publicului — pe Mihail Diaconescu și pe Ienă Ștefan. Din colțul său cronicar vor surprinde profilul celor doi protagoniști: Victor Gh. Stan, statură mijlocie, subțire, mustață ascuțită, un pachet de țigări — va citi poezie — și Nicolae Tăranu, brunet, privire lacomă, brațe vinjoase, — prozator de astă seară.

Emoțiile poetului sînt amplificate de criticul Constantin Călinescu, ce-l prezintă în vorbe sacadate: trei volume (la editura Litera), debut în Amfiteatru (1984). «Luceafărul» este condusă de Iulian Neacșu, care-i invită la masa prezidiului — spre a face «oglin-dă» publicului — pe Mihail Diaconescu și pe Ienă Ștefan. Din colțul său cronicar vor surprinde profilul celor doi protagoniști: Victor Gh. Stan, statură mijlocie, subțire, mustață ascuțită, un pachet de țigări — va citi poezie — și Nicolae Tăranu, brunet, privire lacomă, brațe vinjoase, — prozator de astă seară.

După lectură, o oarecare tăcere pe care Al. Hărieș ar dori-o elocventă: «Să punem la vot, cu lă răzătoare, cu nu? (poezia, nu, lectura)». Constantin Călinescu vorbește de cele două universuri interferente în poezia lui Victor Gh. Stan — lumea rurală din care provine poetul și aceea citadină în care viețuiește: «S-a adaptat perfect la mediu, dar pe lăcășul interioră a ochiului natal, matricea sufletescă își pune puternic amprenta pe poezia citită». Remarcă imagini reușite — dar arată că mai este de lucru pe text. Poetul îl lipsește o conturare directă și insistență cu un public exigent, a tipărit pînă acum ocolind vocea criticii.

Adrian Costache acuză un oarecare descriptivism al imaginilor — simte, însă, că uneori «ceva transcende către poezie». În timp ce Carmen Firan consideră că împiedică neclară vine din ceea ce poetul nu are un program, scrie cum apar primăvara florile în copaci, poezia citită e ca un deget de mîșcă ori de ape. Incit, oarecum, înfîmîș Octavian Melinte (elev de liceu) în pentru prima oară învinovat în cenaclu) nu e de acord cu o astfel de critică a generalității, dorește să se revină «la obiect» și să se elimine etichetele: «Putem reproșa mil de lucruri unei poezii, dar multe altele ne emoționează, ne transmit un anumit fel de idee: să le evidențiem și pe acestea». Constantin Atanău precizează, cu vorbă sfîșioasă, că această poezie nu este pentru recitat, ci mai mult pentru citit (privit în pagină), că de altfel a fost recitată inadecvat. «Că, totuși, că Victor Gh. Stan privește cam cu jumătate de față locul de unde a pornit, nu se întoarce cu tot sufletul cu poeziiile acestea nu vă puteți întoarce în sat». (Voci din sală: «Dar nici rămîne la oraș!»)

Radu Comanescu identifică modele născuț-stănesciene la Victor Gh. Stan și arată că «poezie este acolo unde personalitatea adevărată a poetului scapă de acestea». S-a comentat preponderent — datorită prezidenției lui Constantin Călinescu — universul poetic. Intr-adevăr, acesta este în formare — mixt decenim-dar, aducînd din lumea satului la oraș mai ales limba cu expresiile ei bolovănoase. Nu-i lipsesc acestei poezii nici imagini deosebite, nici un anumit simț al construcției, nici ironia (ori autoironia) — arăta chiar un freazănt înter-rior, dar lășă impresia unui lucru finit. Titu Georgehe Cocheal, care l-a mai ascultat pe poet în alt cenaclu cu cîțiva ani în urmă, remarcă o oarecare evoluție a meșteșugului.

Iulian Neacșu îl recomandă — în buna tradiție a lui Fănuș Neagu (absent și astăzi din cenaclu) să nu-l fie milă «să lăce» din poezii și să se oprească acolo unde se rotunjește ideea. În partea a doua a sefînței — proză, George Albu îl prezintă pe Nicolae Tăranu: 38 de ani, debut editorial la Editura Albatros (în volum colectiv), publicat frecvent în presa literară, are cărți traduse la mai multe edituri. După lectura celor două proze («Babinelul» și «Flara»), George Albu revine: «L-am publicat acum cîțiva ani pe Nicolae Tăranu. Iă «Inedit», mica și efemera revistă literară a ceneclorilor bucureștine Anul trecut Editura Albatros l-a publicat într-o carte a debutanților. Despre paginile lui s-au pronunțat elogios dol critici importanți și cu gusturi literare de-

sebite: Nicolae Manolescu în «România Il-terară» și Mihail Ungureanu în «Luceafărul». Sint convins că lectura prozelor lui în Cenaclul revistei «Luceafărul» este un act de istorie literară. Nicolae Tăranu este un prozator-poet. Cuvîntul «univers» este cumva locit în expresia critică printr-o folosire neadevată. De această dată, întrebîndu-l pe cine a justificat prozatorul — propune, cu o siguranță firească, literaturii — universal dobrogean. În proza lui el este stăpîn la modul artistic pe acest teritoriu și știe să povestească și cu vocea tatălui și a bunicului său, cuprinzînd un timp ce-l depășește, benefice, propria persoană».

Critica a fost unanimă în a recunoaște în persoana lui Nicolae Tăranu un prozator autentic, de valoare, cu destulă literatură — cum va declara Iulian Neacșu. Adrian Costache remarcă «abilitatea lucrului în două registre: unul etnografic și altul în care stăruie omene-scul. N. Tăranu e fascinat de ceea ce se cheamă metamorfozarea omenească — iar stilistic, lucrurile curg conform intențiilor prozatorului».

Mihail Diaconescu — și se lasă pe rîndul său, că universal prozelor lui Nicolae Tăranu este mai puțin străbătut de alți autori. Totuși, consideră că avem de-a face mai mult cu un povestitor decît cu un prozator propriu-zis: «Totul se organizează aici în proza «Flara», nu în funcție de un personaj care cunoaște lumea într-o stare de tensiune, printr-o percepție globală a firii, a nopții, a mișcării, printr-o percepție plurisenzorială acută. Nu se poate face proză — insistă Mihail Diaconescu — decît în relație, nu cu un singur personaj în stare de exaltare. Este necesară relația cu alte perso-naje. Un om visează — și se luptă cu lumea în via, cu himerele. Cum ar fi aceste personaje în relație cu lumea reală? Pentru că n-a fost pe deplin înțeles, Mihail Diaconescu a revenit: «A fi prozator este o profesie, o meserie care se învață. Se face adesea abuz de ideea de artist, etc. Ca prozator, ai nevoie de acel nerv dramatic, de acea confruntare de situații, perso-naje, idei care pot da tensiune în plus. Proza-torul trebuie să se confrunte și cu oamenii — nu numai cu himerele».

Carmen Firan este, în schimb, eucerită de «sensibilitatea care vine să dubleze forța per-sonalului» și consideră că «proza fantastică nu are nevoie de altă coloană vertebrală decît fantasticul». Radu Comanescu remarcă precau-rea pentru mit la Nicolae Tăranu și că-tarea arhetipurilor. Este «incercarea unui per-sonaj — masulin — care-si dovedește hărăbită printr-un act ce-l marchează foarte profund, printr-o luptă ce duce la depășirea echilibrului». Fuziunea dintre sufletul omene-scul — arhetipa — și actele omenești — simbolice — stă la baza prozelor citite. În proza lui Nicolae Tăranu este «un bine agresiv», care obligă omul la acțiune și-l definește».

Aurelian Pavelescu vorbește, în continuare, despre Ghilgimes care civiliza pădurea, despre Faulkner și Kafka pe care-i regăsește în proza lui Nicolae Tăranu (voci din sală: «Dar Bneaccio nu este aici? — Aurelian Pavelescu nu-l recunoaște). «Tehnică este remarcabilă, din această tehnică rezultă așa tensiune interio-riară, și un lirism extraordinar». Constantin Călinescu mai scrie, reia discuția din locul lăsat de Mihail Diaconescu și constată că, prin scriitura, prin tehnică, Nicolae Tăranu depășește posibilitățile care se poate surprinde în conținutul prozelor citite. Pentru Al. Hărieș — lapidar astă seară — «proza citită este an-ti-logică. Cea de-a doua bucată riscă, totuși, alunecarea din fantastic în grotesc». Pan Iz-berna arată, cu argumente din text, că avem de-a face cu un povestitor. De vreme ce ne-a ținut atenția trează și încordată, putem vorbi de o tensiune epică în aceste proze. Concluzi-ond, oarecum, aceste discuții despre spectri, Constantin Atanău, susține, de asemenea: «Nicolae Tăranu cunoaște foarte bine viața pe care o descrie, privește lumea cu un ochi atent și concentrat — și reușește să ne facă atenți pînă la sfîrșitul lecturii».

Încheiere, Iulian Neacșu constată că astă seară s-a discutat cu pasiune și — în cazul prozelor — cu răbdare, pe text. Le urează succes în continuare celor doi protagoniști și mulțu-meste invitațiilor pentru participare.

Cronica

victor gh. stan

Uneori starea de copac

muzica aceasta noduroasă
am mai auzit-o și în
rădăcinile copacilor sub
coaja fierbinte a asfaltului

numai adierea umbrei tale
copacilor le îndepărtează orice durera
ei la preses ce orbii care
așteaptă să li se inoculeze lumina

sînt mulți ca ei golii de instinct
de conservare sau de autocoloarea
unei și apucă așa-zisa starea
de copac și atunci lăcrimează cu muguri

copacii sînt ca oamenii
uneori chiar mai luți la mîini
atunci se cearta cu mîinile
pînă aruncă peste noi ploaie de flori

Olimpului de la Tirgul Jiu

un zeu a pus mina pe piatra
le-a modelat drumul
pînă la înaltul înaltului

ocolești zeu a mai pus mina pe piatra
și-a rotunjit un ceas
pe douăsprezece scune

cu ocelești mîini de zeu
ocolești zeu a mîngiat o poartă
care întregeste olimpul de la Tg. Jiu

În starea de otavă

Mă-ntorc în starea de otavă
Dintr-o vizită între două simțuri ancestrale,
Veneam ca-nu-o inimă injectată cu otavă
De singele care dilua durerea egală.

Spune-mi ceva despre blestemul întors pe dos
Despre rădăcina zăpezii întinsă printre noi
Despre homul acela cu tum umbros
Despre petelele zădite-n florile noi.

Eu parcă doream o clipă și-un ceas
Să rămînea în crîngul încălecat pe zborul
ogala

Dor cine poate să înțeleagă de ce n-am rămas
Drept, în mijlocul privirii tale.

după ce străbate brîul de țipîrig cu iarbă toposă și tare, creacă în o-mîntul mîstînd de apă, ajuns în fața unei țigări de cătină creacă pe un mîmol cald ce înlează cu ușurință piciorale. Merg repede, tînd-o înainte. Dar, pe neștiute, noroul se face cielos, pictorul se desprin-de greu. Obosit, vede că în jur este numai că-tină și nămol. Chinul dezbracă cămășa și nă-dragi și pipînd cu virful oîncii, merge încet. Pîrîndu-se în mîna dreaptă, se lasă să se lăcească. Nămolul este necostic. Cătină pretutînd, virful de sălci și mușcalice ce înteață auri-riat.

Cătină a-a rîrit. Nămolul ajunge pînă la brîu. Se oprește și caută cu privirea o altă cale de trecere. Către stînga se întindește un ochi lat de apă verde, sălci și neclintite. Dincolo de apă nămolul ce a pată de coceală întărită și cră-pată. Rupe o mișcăci crudă cu care izbește într-o parte și în alta și, tînd hainele deasupra capului, se împinge grîuliu în față. Nămolul cald, greios, îl îmbrățișează strîns și îl răco-lesce cu mîrosul de cloacă.

Soarele înceta a întepeni deasupra, toate sînt neclintite. Ochiul verzu la rămas în urmă, neclintit. Dintr-o cătină alăturată, cu încetineală, un șarpe negru și lung cu gușă galbăie, se lasă în jos și sînd și cu urechile se îndreaptă către el. Înținat răcește...
Primăria, vara din somn, lăbîndu-se cu scă-firita se înveluie colbă, răbîne nemiscat pe sezut, neclintit ce se petrece și scodește întene-ricul, răsufînd ușurat din înaltămea cerăcului. Spoți de lumina regiunii nopții, pepeni seamă-nu cu o puderie de luni felurite împăstrate pe țările. Către miază, tras sub streșina ceru-lui înfînat, Zorului strălucete apric, colțat ca niciodată, parcă neclintirea văzduhului s-ar ulmi de lumina sa neagră de vie.

Somnul îl dispare necotim, trupul îl zvîcnește, iar pîrul se zburește ca la jivinele încleștate de frica morții. Simte că îl ia cu năduf iar privirea se lasă și se poate desclăta de pe locul unde este pronomiță Sura. Întorcă cu capul către spate, lapa formă incetîgor încălecată de o făptură care se mișcă pe spatele ei în țicere, tîndu-si coada lungă cu smoc la virf, ridicată. Pare un taur, numai că în locul botului, are un cioc mare, gros și, în noaptea rotă, se vîd lămurit două coarne de tap.
Înghite în sec, gîtit de căldura inimii și de gînduri.

Se închina anapoda, neputîndu-si lua privirile de la coarnele făpturii alomestui ce-l călărește lapa și și mișcă aripile ciunte și late, cu oînci-tele scurte...
Vîsul meu! Doamne păzește. Nezuratul îl Ptiu! Dăc-se pe puști!

Dar lapa rîncează tîrăsînd și acest fapt îl împetează. Fără să se întoarcă, pe bișbite, caută sub asternut toporica cu coadă lungă și o apucă cu nădejde răsufînd ușurat. Cu mina atîngă, de-a-năoseale, încearcă să apuce scara de pe colbă. Aunel, făptura încearcă capul în spre cerdac — ochii îl seamănă cu două ouă de jar invăpăiate — scoate un mîrlit gros, sare de pe apă și cu salturi mari, dispare către buza pădurii ce îndesește noaptea dintr-odată. Scapă scara în țară și rămîne privind secat de gînduri în noaptea în care lumina Zorului a pîlit braze.

Adormă nebănuit de ușor, vîsluși. Se trezește cînd soarele a ajuns de o suliță pe cer. Amin-tîndu-si de cele petrecute în totul nopții, se duce de-a bugiile în țara colbii și de aici se uită după lapa. Se agită de poezie și se lasă îos pe unul din stîlpii cerului, sînd că-l ia amețea. Lapa a dispărut cu prigon cu tot.
— Suraaa! Na, fetița, naaa! Vin! la tata! — strigă desperat, fluteră și, ridicat pe virful, dă roată cerăcului, privind spre zări cît mai de-parte.

Zorile, păsările care zburașcă către poala pă-du-rilor se întorc și cătușă neclintite prin-tea luiierii înalti de mătură. Undeva, prin crîngu-riile vinei, se îngînă un cuc...
— Suraaa!
Ridică scara, o sprîjină în cerdac și urcă, o-prîndu-se pe ultimele fuste. Mermăse încudat.
— Suraaa!

Vîsul! Al dracu! via: sepp! Mama ta de zgrîporul, mi-ai pîngărit lapa? Lasă că-ti dau eu colțoală! Te dăbuie eu!
Năduși, uitîndu-se chiorș la soare, intră în colbă, se așază cu picioroale atîrnînd peste seară și începe să acucă toporica cu o bucată de gresie.

Ceva îl rîdce pe inimă, dar îl și dumirește: «Dacă a fost tot o năducire ori un vis și mi s-a năzărî? Da? unde-i Sura? Tot via? Cum mă duc acasă fără lapa? Ce-o să zică satul: lote, mă, ce pîdar avem la boștane. Mi fură lapa de sub el, de peveni ce să mă zicem! O!... Din ce timp ai călărit pe ce? Nici nu pot să mă gîndesc... Ferească sîntul să fi pătit lapa ceva! Un ceas, două... nu vine nici dracu! pe-ai-el, e departe de sat el pepenii abig au început să se pîrgușcă...»

— Sura! Na la tata, naaa! — dă glas tînd-du-se după urma de prigon în jur țării și prin țără, Cumăndu-si că toporica sîndă intră în pădure în lărit de răcoare și de zarva păsărilor din hățșuri și din copaci mari, noduroși.
— Suraaa! — strigă cu vocea mai stînată.
Năpîrcile de copac sar la ea mai mică miș-care. Omulul i se repede la frunte.

Suraaa! — strigă, întorcîndu-se cîtuva pas pe lînaș buturugile căpușite de mușchi. Trezind de un crîng de soc, leese într-un ocol mic, rîmat de mistriți.
Larma din preamă a încetat. Sumelele de păsăre zburașcă către adincurile pădurii și asemenea unui fum nelute, tăcerea îl învîluie, lătindu-se pretutînd.
— Suraaa! — răcnește, pierzîndu-si firea. În hățșul din apropiere și în bolțile din frunzi-ari se aștîmeste o adevărată hărmălie. Mai mult bănuie zvcnătura de deasupra. Sare în lături și izbește scurt cu toporica codrică neclintită ce a căzut în țară, înfîmătînd-o. Crîmoșele se zbădărnîndu-se și lasă pe jos cîte o u-viță purpurie, subțire.

Ocolînd trunchiurile cenuși și dîmburile col-toase cu fețe albe, pătrunde tot mai adînc și cînd lei dă seama că lumina este o păcăleală, se oprește. Murmură muscat de îndolăci chinu-ndu-se să privească dincolo de hățșul din față.
— Ce-mi trebuia? Mîine de găină! Acuu... ce mai!... Suraaa!

Toate rămîn nemiscate parcă ar fi adus cu el tăcerea iar pădurea și făpturile sale au încremenit la trecerea lui. Se uită curios înspre ochiul de lumină, deasupra căruia în țără de apă a cerului, se rotește cîtuva pature albe. În față, deasupra țării, se vede o desclăci-tură plină de frășini și de alunis. O trecere în-gustă cu pereți drepti, roși și cutuți de vre-

enit războinic ce se dădea militarilor distingi în luate. Însemnă chiar și «erou» (cf. Radlof, ibid.). Odată intrat însă în română s-a putut modifica din Kočak în Coleșag, prin analogie cu numele comun mai cunoscut românior (Studii de folclor, I, p. 77-78).

Se pres poate ca tendința fonetică subliniată de Al. Graur (cu cele mai multe exemple chiar la cuvinte de origine turcă) să fi fost sprîjină și de o interpretare semantică: un «viteaz» este cel care poartă la mîni o stîfă de «bărata» din componenta echipamentului său de luptă.

În ceea ce privește numele slave învocate în DNF, nu este nici o îndolăci că ele există, dar cu originea în același cuvînt turcesc, incit nu avem nevoie de ele ca intermediare pentru a explica numele românesc. Cum respectivul coleșag a fost înregistrat ca nume comun și cum obiectul a fost folosit fără îndolăci și de romîni, lucrurile se pot explica ușor printr-o porcăci dată la un moment dat celui care orteza mansonul protector și care putea să fi fost cîndva ostar, cu atît mai mult că sensul de «viteaz», foarte probabil asociat obiectului cu pricina devenit un fel de «emblemă» a purtătorului, a sprîjinii acordarea supranumelui.

Oriet de vulnerabilă ar fi o asemenea exoli-căție, ea spune mai mult decît «manson» cur și simplu și, mai ales, spune că avem de-a face cu un nume format în limba română și nu împrumutat din afară.

Cezar Tabarcea

nicolae țăranu

FLARA

me. Stă la îndolăci: e ceva nelălocul lui, ca și cum ar trebui să treacă pe alt tărîm, într-o altă lume. Peste malul înalt se zăresc coroane ciu-date cu frunze zimțate adînc, nemiscate și tal-cioase. O sfîrșoală călăduță i se lasă pe inimă mo-lesîndu-l și cu gure pornește într-ocol, uitîndu-se pe sus nepricepîndu-și rotirea pajurelor.

Înlăturînd cu mina ramurile, călcînd peste busturi pâlți cu fol mări, trece greu prin desis și, ostent, leese într-un luminis împreșmut de copaci bătrîni și răsăcui, unde Sura culcă ră-nice, chează neputincioasă. Ostemena îl trece dintr-o dată, dar se uită la lapa ce al țecva.

— Sura! Fata tatii! Ce ai?! — îngînă cu glas strîm uitim de vocea lui.
Fără grabă, se duce lîngă apă și Ingenun-chează.

Are trupul moale, călăduț ochii încetați de la-ri-mi, iar dintr-o mușcă rînjite i se prelinge o apună stîngerie mărgelului. Îi mingie fruntea îngonind muștele. Îi șteger cu mînea cămăși-direle din țurul ochilor iar cu un somogol de iarbă îl curăță colțurile vinei ale gurii și-i scote de sub cap țărșul de fier al prigonului.

Măi, fetița! Mă țată, ce-ai făcut! Nu mă lăsa... nu! Ce mă fac fără tine, cum îmi cres și acucite ce aticele la virfurile subiri por-neșie o comă deasă de-o palmă, mai dechisă la culoare care tine pînă la noadă. Își mișcă nezorît virful tufos al cozii. Sub aripile desfă-cute și pe pleptă baba bate în galben încine, Zorului, Cleului, a cămăi levitată ar acide și o-viță, îl tine întredeschis. Își avîrle într-o parte și în alta limba subțire, lungă de trei colți, ne-gerie și neastîmpărată. Sub eloc, o bărbuț și-a răcucită și o gusă umflată, cenușie, îl joacă nelincet. Nesăbîndu-l din priviri, se apliceă încet, la o pîterică și l-o avîrle între coarne. Zorului hărmăie, hărmăie, hărmăie, hărmăie și o-cu nemăivătur, iar cu limba ageră împune aerul din jur. Apoi, apră zece scurt, potolît și se trage îndărăt, spre deznădejdea și nedumerire lui! Nu se poate! Înținat, dă glas gîndului ce-l rîdce mîntea:

— Na! Vrei să scapi? Ai călărit lapa de-af-deșău! o ai scut, gata? Zgrîporul, ih! Îți dau eu l — se repede și izbește lincid, cu țigăi între coarnele de tap. Flara rage adînc, glasul rîspîndu-se țîrziu deasupra canarilor. Cu teasta crăpă și cu ochii acoperiți de sinele scura, mai face tot pasul înapoi, trecînd cu ju-măle în vîr de țipînt.

— Îi scap! Mama ta! Na! Na! — răcnește și-l mai lovește o dată, pînă în mai sus. Oșul capului tronște din nou, un guvol de sinege negru îl orbește de tot și țîara, cu viața împu-ținat, lei călăci-nevele capul, mugînd, răsăind și se pîrînd în țîrziu. Sura, în poezie și pe cloc, prelungindu-se pe gusa fleșcății. Limba îl atîrnă moale, picioroale îl tremură neputin-cioase.

— Na! Tine! Să te satori! — întăritat, cu dumșniță și cu neclintirea vrea să izbească. Dar zgrîporul a-a oprit, năclind și dispărînd de la vedere în beana de neclintirea și vizuunii iar toporica ponește, scotînd scîntele, în grînda de sus, care se frînge pe neclintite. Un huruit năprănice se pornește crescînd. Sare înapoi uluit și înfrigurat. În cîteva elipe bolta se pră-vale cu șgomot asurzitor, înfundînd vizuina. Un timp, oclă, priviștea hărmăie, hărmăie, hărmăie, adîncurile canarilor, dar îndată se astern î-lincet și nemiscare.

— Amărăciunea îl cuprînde neîntîrziată și-l tre-zeste din îndîjire, iar inima ostentă îl doare. Sfîrșoala care îl încerează la începutul călădu-ții îl învîluie și se statoricește de-a binelea. Pune toporica năclăită de sinegă alături și se întînde pe jos gemînd. Adormare îndată. Are un vis ciudat pe care nu poate să-l desprînd de adev-ăr: zgrîporul l-a dus tocmal în adîncul pă-mîntului, în biroul său, unde l-a arătat odoar-bi hărmăie și alte nodobe din aur și din argîn, hărmăie cu nemiscă strălucoare, și un căfăc, cîfăc cît o cărăță, învîrșit cu bani mari de aur. Cu grai omeneș (a spus):

— Ia cît poți să duci și pleacă! Să nu te mai întorci pe aici niciodată, dar, mai cu seamă, să nu povestești cuiva!

Nu știe cît a dormit, nici nu-l pasă. Se treze-zescînd în gînd vîsul și apusele zgrîporu-lui. În mîntia lui s-a lîit, furtunoasă, cuge-tapez:

— Tăntălu am fost! Am uitat. Ca pămîntul am uitat! Făpturi ca țeta păzesc comori. Ptiu! Ce prost, ce nemernic! Dăla se ferea, o dădu-șe rălîng pe Sura! Pentru o lapă, am pierdut o comoră. Ptiu!

Ostent, ca după o boală, se sprîjină într-un cot și deodată se înspălmîntă: pielea de pe mîini, uscată, a zbierit, unghilele au crescut de două palme iar degetele sînt subțiri, osoase. Înfrigurat, cu chin, își pipăie barba și se așază pe sprîjină pe pămînt și bițîndu-si genunchii acucii, nelincet se rîdce încovalit, își trece mîinile alabe și neputincioase pe la ochii scă-țuți și vrea să mai spună ceva, dar nu mai are grai. Cade pe o parte, se răucește anevole cu fata n aur și abia răsufînd privește pentru ultima oară soarele dumșnos ce strălucete or-bitor din alt timp.

Anca Rocoj: «Natură stotică»

Tema constructorului

Urmare din pag. 1

ces de sabotaj, în jurul anilor cincizeci, a tre-buit să execute o condamnare nedreaptă și de atunci a dispărut, că într-adevăr trăiește, și că nu este altul decît bătrînul director general al gînterului care-l îndolăci și convînesse să lase Ministerul și Capitala și să vină pe șanție-rii său din nord. Frumoașă soție, mondenă, pia-nistă ratată, va încerca, într-un țîrziu (prea tîrziu) să-l readucă acasă. Nu va reuși. Va alinea intr-o betonieră și-și va găsi eterna odihnă sub o piatră, pe malul unui riu din nord, pe care, în fiecare primăvară, Matei va depune cîte o floare. Este și un posibil punct de con-voergentă cu Balada Mesterului Manie, care-si sacrifică iubirea pentru trîncina construcției. Toate acestea par destule încercări pentru a doborî un om obișnuit. Nu și pe inginerul Ma-tei. Viața continuă. Tenacitatea caracterului și mîntea sa etrănică nu-l vor doborî ca pe con-structorul Solness. Balada vieții continuă. Este mesajul cărții.

«Fînd un adevărat roman, în cartea lui Con-stantin Călinescu răsună puternic sau murmură obsedat o multitudine de motive ale simfoniei umane: dragostea, moartea, iubirea, dezamă-girea, pasiunea profesională, urtul, renunțarea, lacrima repede îngîhîită în clipa în care un zim-bet e gata să răzbească pe buze, Singurătatea (motivul central), etc. Sînt de remarcă portre-

te, în care autorul excelează. Inginerul Matei, protagonistul, tip, așa cum spuneam, intelectual spăntit fragil, dar sub fragilitate neascuzînd neputința, ci o pasiune de constructor moindn și spuză, tenacitate imbinată cu o mare fan-zeză tehnică, delicatețe imbinată rezonabil cu precizia inginerescă. Suferința și singurătatea îl fac mai reflexiv, dar nu defensiv. Tatăl său, directorul general Varga, e o somitate în domeniul tehnicii, și un înțeleg în cel al rela-țiilor interumane. Sînt de găsit și aristivist, ca-rieristul capabil dar otrăvit de setea de putere.

Cel mai reușit procedeu compozițional constă în modul în care face «legătura» (un termen din întimitatea prozatorilor), adică trecerile de la o scenă la alta, de la o stare sufletească la alta, prin ele reușind să obțină plivlență și multiplicitate vieții.

Dacă autorul ar fi reușit să-și atîpnească graba (evitînd pe alocuri) să abordeze, pe tot parcursul personajele din interior, să așezea mereu motivele gesturilor lor în propria lor psihologie și s-ar fi debarasat de unele clișee și trenări pe care le întîlnim în atîtea cărți nereușite și, mai ales dacă ar fi exploatat cîteva elemente ale esteticii romanului modern, îndispensabile astăzi în abordarea problematicii existențiale a individului (Sineurătatea), într-o eclecticitate tensionată ca aceea a sanțierului, ar fi obținut unul din cele mai bune romane de acest gen din literatura ultimilor ani.

Copaci cît să-l cuprîndă eloc oameni, cu ar-mare de umbre, lesituri mărunte, înverzite de o iarbă deasă, nepăscută. Ocolul de lumină se lărgeste străluminînd canarile, de care stau agățate culburi și păsări mari, întunecate și tă-cete, și peșce, care nu se poate trece de-a so-voastră. Printr-o boavă și printr-o musuroaie mari se tuplează nelincite țîvine roșate ori dungate. Inceț, inceț locul se netezește, aerul nu se clătină, zăce într-o nemiscare adîncă, par-că ascunsă. Soarele nu-și mai vine în fire din cîlcioalea iar dinșpre canarua prelunăc ce taie vîntul cu dogetul mare pe țătul sculei, cercetează zărota. Se rîdce nemulțumit și cu pași siguri se duce mai aproape. Ciudată vîgăună! Grînda din piatră pare cioplită de mîna omenească și se sprîjină pe două socuri ale căror capete sînt pietrelor strîbite de vreme au crescut ace de iarbă și zăvoacă.

Un ghem de gînduri înclețite i se rotește prin mîinte.

O clipă îl este teamă, dar cum din întune-ciunea vîgăunii de un stat de om se aude nimic, caută un bolovan și-l avîrle înăuntru. După cîteva clipe, un mîrlit gros, înfundat și-a lărd, cu din adînc. Cu repeziunea se trage înapoi, tîrăsînd, gata să izbească pînă de nă-zuiniță și de cutezanță. Rămîne pe loc, nu de-parte de intrare cu trupul încordat. Îndată iz-bește un răcnet cîtușmăturător ce-l furnică pe spate și mîrlitul surd care îl urmează se apropie. Flăpăie culțul în țecă, își desface picioroale de mînuși și zăvărînd țîlpile de cîlăci și prînde virtos, cît mai de țos, ca să alăș spor, coada to-porșii. Deși mîrlitul pare aproape, abia în-tr-un țîrziu, cînd nădușoala l-a udat spatele că-mășii iar soarele l-a năpustit cu dozoarea, s-a arătat și făptura de pe altă lume, zgrîporul lui Lighioana s-a oprit, aducemășii să se lăcească în față. Ochiul albicioș, de mărimea unui ou de găină, nu va pleoape și stau nemiscă-ți. Nu vîdă la lumină! Este de mărimea unui taur, cu limba aspră de culoare roșie, picio-arele din spate au copite de taur și lățe pînă la genunchi, iar cele din față gheare lătoase de pătură. Din cerdac, dintr-o coarne înclate și acucite ce aticele la virfurile subiri por-neșie o comă deasă de-o palmă, mai dechisă la culoare care tine pînă la noadă. Își mișcă nezorît virful tufos al cozii. Sub aripile desfă-cute și pe ple

CULTURA ROMANEASCA IN LUME

LA CENTENARUL MIHAI EMINESCU

Epifanie a poeziei înseși

de George Uscătescu

România comemorează în acest an centenarul morții poetului ei național, Mihai Eminescu, mort în 1889, la vârsta de 39 de ani.

Purtătoare a unei culturi și creatoare a unei atmosfere de excepțională originalitate, vasta și profundă operă poetică a lui Eminescu a putut fi cunoscută în parte de aceste meleaguri datorită traducerii antologice efectuate la Buenos Aires de Maria Teresa Leon și Rafael Alberti, care, de curând, într-o conferință publică la Madrid, recita marile poezii împărat și preletar în care Eminescu dezvoltă amplitudine neliniștite majore, sociale și umane, cu colorit romantic, și o face cu adincă sensibilitate și ample resurse expresive. O altă traducere mai curioasă, a fost realizată de poetul chilian Omar Lara.

Cu Mihai Eminescu, literatura și cultura română ating momentul lor hotărâtor. Opera lui poetică alcătuiește totodată un punct de referință și o culminare. În istoria limbii și culturii românești, totul se situează „înainte” și „după” Eminescu. A fost autenticul creator al unei limbi capabile să încarneze toate posibilitățile expresive ale graiului românesc. Născut în „țara de sus” a Moldovei, format într-o atmosferă de fervoare creatoare și de spirit național care anticipează unitatea politică a națiunii sale, Eminescu urmează studii superioare la Universitatea din Viena și Berlin, Cultura lui este extrem de vastă. A fost cel dintâi traducător al lui Keats în românește și un cunosător profund al culturii indiene și al autorilor clasici, latini și greci.

Admirator al lui Goethe, al lui Hölderlin și în genere al romanticii europene, Eminescu conferă poeziei lui dimensiunile unei adevărate atitudine formal care depășește limitele romantice. Poetul românesc, o poezie poetică extraordinară de limpeză, un lirism de largă desfășurare, metafizică și de mare adâncime personală și intimistă, întovărășesc poezia lui, precum și scrierile polemice și operele narative sau teatrale, toate concentrând aspirațiile istorice obiective ale neamului său.

Poema ca Luceafărul, comparabil în literatura secolului trecut numai cu Hyperion al lui Hölderlin, Călin, admirabilă decantație a unui univers și unui peisaj tipic românesc. Săra pe deal cu perfecțiunea versurilor ei egală poate numai de desăvârșirea aceluia Idilice ale lui Leopardi. Serenările, poeme de larg zbor în care idealurile poetului român își găsesc cea mai înaltă expresie, fac din opera lui Eminescu cel mai complet și mai paradigmatic capitol al literaturii române. Acum douăzeci de ani, consacram lui Eminescu un capitol al cărții mele Nemesis și libertatea, apărută la Madrid. Scriam atunci: „creșta poetică a lui Eminescu este umilitor de vastă, întind seama de acurta lui viață și de încă mai acurta perioadă de fecunditate. Ea este rodul unui geniu care simbolizează o maximă concentrare creatoare, dar căruia nu îi este străină nici o neobișnută cultură”. Profundește lui cunoștința merg de la Horatius și clasicii pe care îi citea în original, din

„EMINESCU” de Nina Iliu

la literatura sancrită și filozofia germană pe care o cunoștea în cel mai înalt grad. Se pătrundese de literatura romantică și rubea mai ales de Jean Paul Richter, Novalis, Goethe și Lessing, tovarășii lui spirituali la universitățile din Viena și Berlin. Ca și contemporanul său Nietzsche, l-a avut ca permanent însoțitor de meditație pe Schopenhauer, dar cu motivații diferite de cele care au înfuzat filozofia lui Zarathustra și a eternei reinținerii.

Într-o lucrare recentă publicată la București și distinsă cu premiul Berder pentru studii de literatură comparată, autoarea ei, Zoe Bugliușca, ne oferă o panoramă completă a conexiunilor dintre Eminescu și romantismul german. Pe lângă documentarea excepțională a lucrării și remarcabilele elemente comparatiste aduse în discuție, este deosebit de prețioasă confruntarea temei singularității geniului la doi reprezentanți de seamă ai romantismului european. Ne referim

la Eminescu și la Hölderlin. Prin intermediul temei lui Hyperion, și se arăpote poetic de soarta și singurătatea geniului. Într-o singură-tate holderliniană (Einsamkeit) și cea eminesciană, există o importanță diferită de atitudine. La Hölderlin, geniul, setea demulțită sau ca deznoadămint plenitudinea terestră. La Eminescu aceeași setea de divinitate se îndepărtează de orice coincidență cu lumea aceasta. Pentru poetul român, geniul se desparte definitiv de lumea în care a coborât în căutarea unei iubiri niciodată împlinite și rămâne în lumea lui „nemuritor și rece”.

Totuși, amândoi poezii trec dincolo de canoanele romantice, amândoi văd în mișcarea poetului un act de întemeiere și amândoi sînt însuflețiiți de eterna claritate a ceea ce ewige Klarheit holderliniană. Totul conțopit în definiția eminesciană a geniului creator. „Dacă geniul nu cunoaște moarte și numele lui scapă de simpla uitare pe de altă parte însă, pe dămînt, nu-i căzută a ferici de cineva, nici capabil a fi ferici. El n-are moarte dar n-are nici noroc”. Așa notează poetul într-unul din manuscrisele lui.

În primul rînd, lesa puternic în relief, în opera poetului constința funcțiilor cuvintului. Cuvintul poetic privit în oglinda propriei sale limbi. Într-unul din articolele lui din „Ziarul Timpul”, al cărui redactor a fost, el susținea că înainte ca în Dacia Traiană să se fi livit specie filozofilor, exista acolo o limbă veche și matură. Ea este complet formată în toate părțile ei, nu mai dă vîlături și ramuri, așa încît a o scrie să producă nu poate însemna decît să scrie de ea, să o deformezi. Pe de altă parte, fiind veche ea este de asemenea bogată pentru cine o cunoaște. Eminescu susținea aceste idei aproape în același timp în care în Italia se termina polemica dintre Manzoni, Rosmini și Tommaseo în jurul problemei dacă era sau nu cazul ca dialectul toscan să fie considerat definitiv ca limba literară italiană. Sub semnul acestei certitudini asază Eminescu opera sa poetică, durează un monument lingvistic rarori altui în vreau proces creator. Arta cuvintului își află originea esențială în această certitudine a posibilităților interioare profunde, ale limbii toscană. Cu acest sentiment de plenitudine se născă și se dezvoltă, cu încredințată libertate, poezia lui Eminescu. O poezică desigur laborioasă, așa cum e lesne de văzut în imensul material al manuscriselor poetului, unde totul urmează linia unei elaborări creatoare care ne duce întotdeauna spre o adevărată alchimie a expresiei, spre cuvintul just, spre sinteza cea mai nobilă, spre contextul unei atmosfere ce definește un univers și o trăie lirică absolut specifică și diferențiată.

Omul român obișnuit, tot românii, se arăpote de această lume poetică, avind un sentiment pe care l-am putea denumi sacru. Pentru românul de ieri, de azi și de întotdeauna, Eminescu reprezintă epifania poeziei înseși. Poezia lui nu este filozofică în poezia continuului metafizic al unei cărți din ea. El nu și simplu poetică. În plin avînt romantic limba română își revarsă posibilitățile expresive într-un autentic poet clasic, dar absolut modern deschis marilor experiențe poetice ale vitului. Din această cauză, creația poetică românească dintre cele două războaie, care constituie un moment pler, revendică în întregime și în chip modern, experiența poetică eminesciană. Pentru că, prin mijlocirea acestei experiențe poetice, se împlinește o neasemuită căutare a ființei, o înțelegere ontologică, pe care românii o refac în reînălțării eroice. În toate contactele cu poetul lor prin excelent, Destinul dureros al poetului nu a împiedicat — dimpotrivă! — cîntecul lui de tinere creație. Înfinirea lui cu formula magică, intensă capacitate de a combina originalitatea cu plenitudinea. De aceea, înălțurii durgiri sau în sfera ei, sărbătorea unității românești se va deschide întotdeauna la invocarea comemorativă a poetului. Pentru că a fost în cel mai înalt înțeles al cuvintului, un poeta vaies și a putut lăsa în urma lui, în afară de „context”, versuri ca acesta: „turma visurilor mele eu o pasc ca oi de aur”.

În românește de Maria Ruxandra Georgescu

*) Apărut în ziarul „Vanguardia”, Barcelona, 14 II 1989

Poezie din IRAK

O altă viață a fructului timpului ce vine

Mă întreb: Cum a apărut heria? Cum a aruncat în ascenzurile lumii uitate mil de ghiulele?

De-as fi Aș petrece Cu hănturi din izvoarele zălului Și elocinții de palmieri... Mă întreb: Cum visul cel blind s-a preschimbat într-un urias ce trepăie prin lumea uitate

Noapte și zi? Fără să se teamă de ghiulele, Se face colar, Izbușnește, Umple vîrduhul cu sunete nemaiauzite Ce se topește într-unul În intimitatea lumii năseute acum o ellipă, Se preschimbă apoi Încă o dată în oglinzile sărbătorilor de sezon... Al uitării Toate timpurile înghetate Și erele scopierite de neguri, Căci aici seminele mele cresc și rodesc Dezgolindu-se ca o pasăre Dezgolindu-se ca o pasăre Ce plutește leneș în vînt... Grăbindu-se Pe căștii de apă Atîndu-se în mări de foc Ca să culegă perle Moștenire a vremii ce-și înalță gîtul... Să vadă timpurile ce vin.

Trecînd dincolo de zid

Zidul ce se-nalță Între noi L-am zăbit Cu fulgerul de pe orbila enului meu! Cum am suportat foetul tînguindu-mă! Cum am sorbit lumina jeluindu-mă! Cum a năvălit tăcerea în valea răhdării!

Cronica istoriei mele e clarviziune... Innumără drept mătâni sufletele Și un lîm ce exală dragoste Și o poveste scrisă cu sînge... Mă întreb: Ce-l armonia? Ce-l armonia? Cu răhdare înalțeză, Nu da înapoi Ghimpii s-ar putea să te rănească, Să te împiedice, Nu te întoarce, Căci moarța te așteaptă...

Pași tăi îndrăgostii se înălțau ca roua Pe un drum pe care ne vom înfini curînd Umplînd istoria cu ceea ce va fi...

Traducere din limba arabă de George Grigore

RASHIDAH ALUGAHLI

Indrăgostitul

Metamorfoze Prin frunza toșnoțoare Prin stropii grei ai ploii Te caut O, ellipă lute trecătoare, Din plin singerindă... În în stăpînire Negărităle schimbăte-n limanuri Să-mi rămînă vesnic Această trăire minunată Ce-mpleteste cununi de bucurie Pentru fiice-nîlnire, Inverzînd fără-necutare, În anotîmpuri de-a pururi însorite Cînd noaptea revărsă cascade de ziuă În grotele celor răhdători.

Răsneli de uraganul de sînge, Uraganul de leamă, Uraganul de tristete... și lîm melodie... Mă deschid între coaste ca o tînguire, Ca o gură însetată, Între făclii puternice, Mă zbat de-o vesniele, Izbușnește, Mă atînd în tot mai adînc Căutînd o iestire, o înfînțire, Cerecînd fără ostioare: Cum va fi soarta? Unele legi spun: Inima înlepenită Trebuie unsă, Dacă se usucă inima, Omul moare... În acest caz Există, oare, vreo scăpare! ? ?

El binevenită ellipă etemeră Ce despol viața de tot ce-i înalt! Culege-mi toți elocinții... Căci în adîncurile-mi se zbate primăvara... Gopătează-i pe cei din grănie Cu carnea lăutii mele La sărbătoria noilor gene...

Anca Racotji „Flori”

Pe fruntea soarelui

Gîngăni fără număr În jurul meu rotesc, În casa mea Gînguresc porumbel, Pe fruntea soarelui alerg Ca o adiere de curcubeu... M-au năpădit gîngăniile Fărîmițîndu-mi venele, Iar porumbelii Umplu vîrduhul cu armonii Împletite din dușmănie și iubire... Căldă melodie Învăluie rana venel străgănuse Cu un hrii de snare... Clipele de sacrificii Sînt atuncî cînd zăpada se topește în ochiul zilei, Iar gîngăniile Nu încetează să-mi scormonească rana... Între furnicăturile durerii Și carnea aruncată-n trombă Bemăn stelo pe ogarul așteptării...

În lumea cuvintelor

În e împlinim cu deosebită plăcere datarea de a-l prezenta cititorilor români pe poetul lungoslav de limbă română Slavco Almajan, editat de „Scrierul românesc” (Poeme, 1988), ediție și cuvînt înalte de Mihai Ungheanu, date bio-bibliografice de Ion Deaconescu. Avem sentimentul că nu exagerăm deloc, afirmînd rîsăpîc că este unul din cei mai captivanti poezii contemporani. Temele sale sînt cele ale poeziei moderne, în general; mai toate avînd rădăcini filozofice (Slavco Almajan este absolvent al Facultății de filozofie din Novi Sad). Temele obiective poetice sînt centrate pe problema limbajului: cuvîntul și condiția sa poetică; „limitele limbajului”; „treptele esențiale” (ale cunoașterii artistice); „tetele deschiderii și ale devenirii”; „lupta imaginației împotriva terorii vicioase”; „prăbușirea în cotidian” etc. Am citat sintagme din versurile sale.

Explicator împălmîtit și abstrusul cuvîntului, în căutarea esențelor, antrenează vîsul plătter aerian, fluidizează imaginația, pune în canorturi estetice regurile (Mihai Ungheanu, credînd un urias balou existențial, în miezul cărălia întrevede, fugăr, dar întrevede, Enigma. Mai în toate poemele vom înfini „visătoreea care țuge din vis”; un cuvînt care prefăce în cuvînt obiectul din imanența cărălia a țesit”; mă-trunde întrebarea-n oase cum ar pătrunde noaptea-n dînt / Ghetari se transformă-n desti, iar pestii intră în cuvînte”. Cuvîntele, infuzînd viața, o transformă într-un urias ocean de oxigen „care crește și descrește adevărul vîstii”.

Slavco Almajan are calitatea pe care o au în exclusivitate, numai și numai marii moderni, de a extrage din existență mesaje încărcate de nebulos. Intellectul are și el tendința de a extrage din existență mesaje încărcate de nebulos. Si tot el are și tendința de a le respinge. Dar gestul este de fiecare dată reprimat (spre finalul poemei) în clipa decisivă datorită unei ortocunse, formată pe supraconștient, care întărește convingerea că înălțurii nebulosului există o valoare ce nu poate fi decodificată, dar poate fi trăită efectiv.

Ca și Nichita Stănescu, propune (în premise) concepte inexcusable, dar, de fiecare dată, la o analiză mai atentă, ele se dovedesc a fi false. Întrucîz, chiar în clipa în care ar trebui să se

lase acceptate de intelect, ele l se opun, refuzîndu-se, fluidizîndu-se în haloul trăirii, unde se substatalizează devenind, pur și simplu, fărîli abstracte.

„Dărutrea de sine este dărutrea spre necunoașterea”; „soapta este definitiv izgonită din gură”; „Dincolo inexplicabilul / Necontenita prefăcere / Imaginea formelor nenaturale / Dezantă fluidului coborînd spre masa rotundă de sare”; Său: „Ai putea să înfini în gînd un țegure / Să nu mai vadă lumea / Să nu mai simță trica / Ar mîna triumfuri și cuburi / Ai putea să înfini în gînd și un dor / Si în felul acesta să pedesești pe cel ce foarte mult te doarete... // S-ar putea (ca) cel nedepși de dor să ră-mînă încluat precum un țegure...”. Remarcăm în parte cu aceeași ingeniozitate și ingenuitate: „Char mlîne vom deschide / Cutia marilor miră / Un fulg de nea va cobori cuvînte / Spre bibliotecă întinerie / Spre fascinantă întrebări / Ce va-nțelege el / Din toate cele ce s-au scris / Născut fiind în cădere / Trăinî un singur vis...”.

Oricum, teza lui Slavco Almajan este aceea că intelectul, oricît de bine ar „închida lumea” în „cercurile și în cuburile” sale, va trebui — cu orice preț — să țînă cont de pluşul de realitate pe care-l aduce cuvîntul; un plus ce nu anarține nici lumii obiectuale, nici intelectului; el numai lui, Cuvîntului. Subtil, insidios, fluid, a năpădit supus formelor aparente, ajuns în zona esențelor devine exploziv, incendiar, revelator, smulgînd toate făcările și toate culorile refuta-te în vers.

C. Constant

REVISTA STRAINĂ

REVISTA MILANEZĂ „PANORAMA” publică un interesant articol cu titlul „Goya și el spiritul de la Ilustration”, care după ce a fost gădărit de un Pradon din capitala Spaniei, a trecut Oceanul pentru a fi prezentată publicului american. Un prim amănunt, nu lă-pădat de importanță: pre-gădărită expoziției cuprin-zînd lucrări semnate de Francisco Goya (1746-1828) a durat șapte ani! Un al-doulea element de referen-țială este în primul saloniu modul de amplasare a lucrărilor: în primul saloniu sînt expuse tablourile înfățișîndu-și pe regi și pe unii grazi ai Spaniei, în vreme ce în sălile următoare sînt prezente tablourile reprezentînd ne-dreptățile, spănelii și preiudecțiile Spaniei timpului lui Goya. Între tablourile din această ultimă catego-rie se află unele pe care Goya nu le arătase de-cît unui număr restrîns de prieteni pentru a nu intra în conflict cu autoritățile. A existat deci un Goya pentru public și un Goya tălmăcit.

Expoziția este o ilustrare elocventă a faptului că Goya a fost foarte sensibil la toate zăduzirile istori-cii epocii sale. „Din punctul de vedere al istoriei artei s-a spus totuși despre Goya. De aceea, am căutat un alt unghi de vedere și l-am găsit în rapo-rtul lui Goya față de evenimentele politice și filozofice ale timpului său. Am vrut să-l prezîntăm pe Goya ca pe un revoluționar autentic”, spune Manuela Mena Marques, directoarea ajunetă a Muzeului Prado, organizatoarea expoziției.

Nu s-ar putea spune că organizatorii au obținut cu ușurință tablourile care figurează în expoziție. Unii colecționari spanioli nu au dorit ca tablourile lor să fie expuse în S.U.A. De pildă, pînă la urmă a refuzat să pună la îndemîna organizatorilor expoziției tabloul lui Goya înfățișîndu-și pe regele Carol al IV-lea. Din expoziție lipsesc și tabloul „Execuția lui La Moncloa”, înfățișînd execuția patrioților madrileni din 3 mai 1808. Tabloul este cu mult mai important pentru poporul spaniol decît pentru a fi expus în S.U.A., spune Manuela Mena Marques.

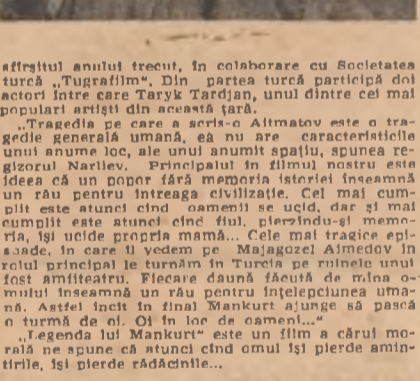
ÎN SPAZIUL DE LIMBĂ GERMANĂ GINDIR-UTOPICĂ și FANTASTICĂ ARE O LUNGĂ și ROGATA TRADIȚIE, care — mergînd mîna în mîna cu dezvoltarea științei și tehnicii — au devenit sursa de inspirație pentru literatură științifico-fantastică. În țările de limbă germană acest gen de literatură s-a dezvoltat diferit, în funcție de condițiile istorice diferite, astfel încît în prezent ea oferă cititorului un spectru variat, larg, de forme și genuri.

Unul dintre reprezentanții literaturii s.f. din acest spațiu geografic este Erik Simon din R.D. Germană. S-a născut în anul 1934 la Dresda, a în-cepînd să scrie literatură s.f. în 1956, pînă la urmă a scris proză scurtă de acest gen. Încă pe cînd era elev în cadrul Clubului „Stanislaw Lem” al tînerilor scriitori din Dresda, a debutat cu povestea „Der Mann von Anti” (Omul din Anti). După aceea, împreună cu Reinhard Heinrich a editat volu-mul „Die Ersten Zeitreisen” (Primele drumuri în

țîmp) în singur, culegerea de povestiri s.f. „Frem-de-Sterne” (Stele străine). Erik Simon face parte din generația pentru care lansarea primului satelit artificial al Pămîntului și primul zbor al omului în Cosmos reprezintă, a-mîmint din copilărie, „finutulre fantaziei lui, ale cărei contururi erau puncte albe pentru Jules Verne, au fost descoperite de scriitorii din genera-țiile mai vîrstnice. De aceea, în scrierile sale se face simțită tradiția gîndirii utopice germane combinată cu elemente ale realității, de unde decurg unele situații pline de umor și ironie, de parodie la adresa unor sentințe filozofice. Unele povestiri sînt scrise sub formă de articole de specialitate, altor înclî-nînd către o orientare concretă a literaturii s.f. con-temporane. Mai mult decît milioanele de transport în Cosmos pe el îl interesează sensul acestui drum, rui mai decît înțelegerea propriu zisă cu extrateres-trii pe el îl preocupă găsirea unor posibilități de înțelegere cu ființele extraterestre.

LA STUDIULUI „TURKMENTIN” ESTE ÎN CURS DE REALIZARE FILMUL „LEGENDA LUI MANKURT” după secvența din romanul „O zi măi lungă decît veacul” de Cînghiz Altunov. Rezultul filmului Hodjakuli Nariev a intrat în procesul textu-ului dactilografiat al legendei în anul 1986 pe cînd romanul lui Altunov era încă în manuscris.

Regizorul, acum în vîrstă de cincizeci și doi de ani, este un maestru al filmului-poem, gen în care se înțelege și nota poetică. Filmările au început la

sfîrșitul anului trecut, în colaborare cu Societatea turcă „Tugralim”. Din partea turcă participă doi actori irazi care Taryk Tardjan, unul dintre cei mai populari artiști din Turcia.

Tragedia pe care a scris-o Altunov este o tra-gedie generală umană, ea nu are caracteristicile unui anume loc, ale unui anumit spațiu, spunea rezizorul Nariev. Principatul în filmul nostru este ideea că un popor fără memoria istoriei înseamnă un rău pentru întreaga civilizație. Cel mai cum-punînt este atunci cînd oamenii s-au ucid, dar și mai cum-punînt este atunci cînd fiul, pierzîndu-și memo-ria, își ucide propria mamă... Cele mai tragice episoade, în care îl vedem pe Majagozi Altunov în rolul principal la turcîn în Turcia pe numele unui fost amfiteatr. Fiecare dană făcînd de mîna o-mului înseamnă un rău pentru înțelepciunea umană. Astfel încît în final Mankurt ajunge să pasă o turmă de oi. O! în loc de oameni... „Legenda lui Mankurt” este un film a cărui mor-ală ne spune că atunci cînd omul își pierde amî-nirile, își pierde rădăcinile...

SPORT

INCINTARE

Eu trăiesc exact ce un ameiț de pa-limi, fiecare partiță de fotbal mai importantă. La început sînt plin de răsăpîni, de lună nouă în poieni cu narcise și cred nedreccinat în victoria alor mei; mai pe urmă, cînd dau piept cu scepticii, mi se pare dînt-odată că ziua vrea să se îmbohnăvească de tuberculoză și nu găsește bacilul Koch, iar cînd mîngea începe să go-nească pe uliți năzdrăvane, umitoare, bucu-rii-mi toarnă apă-n fînișile zgîlțite de setea căilor țîneri. Și fînce-am copîrîit în cîmpo de larbodules un cuvînt cu dor într-o margine din Bărganul Ibrailei, unde străjuiește-n arși și viscol o cruce împuscată, declar că am sim-țit fiecare gol înscris de Steava în poarta lui Galatasaray ca pe un riu de rubiele întorcîndu-se în paful soarelui de-ocază. Din umbra convoniilor de care cu zahera măcar un pic de stele jecmănite și fără noaptea și-au găsit, miercuri, peteul de cer înourat cu întunerici, ca să lumineze bălțile. Pentru că, miercuri, Steava a smuls din frunzele mătîilor calde, mistice și osindite nemărginiri, patru flori ce se logodesc într-un pahar cu apă pe masa unuia, care, în copilărie, trecînd spre marea oraș de la Dumăre, noaptea, se ascundea în guba hui-nicului cînd ajungea în dreptul movilei Babol, de lîngă satul Scorțaru-vechi, unde pașii și naz-irile de la Ibrai țîneau spinzurători.

Vedeți dar că meciul cu Galatasaray a fost mai al meu decît toate celelalte din marea hă-

țările pe care Steava o poartă, glorios, spre a bea încă o dată din pocal lucrut cu perule. Stiu, roata vanității mele e o furtună mică, ră-sucindu-se țîrziu și înult. Dar oameni sîntem, un cîreul din trecutului vechi mi se răsucesce în carne și fectă să mă cred, o ellipă, buturuga pe care un vovejod țînăr ostenește, scriînd în eter-nitate.

De din vale de Rovine Grîm, doamnă, către tine...

Mecul acesta — fac bine că spun, fac rău că nu fac? În trebură privit print-o priemă specială și judecat la rece de cît mai multe minți, înfîncă retrul, indiferent că pornim de la 4-0 (se putea și de la 8-2), dar Hagl nu mai știe să joace pentru lucruri, va însemna pentru noi o trecere prin infern. Iar dacă cei chemați să împesască lucrurile îl vor com-para cu partița Real — A.C. Milan vor vedea că un Pîturcă nu mai are ce căuta în rîndurile formației din Gheneca. Aș fi un sclifost la mîntă să nu vă spun că Pîturcă (gheata de bronz a Europei) și Colak (gheata de aur a aceluiași continent) au fost, în ordine, cei mai slabi de pe teren. De aliminteri, povestea cu gheata asta de mult nu mai are pic de haz, ea, înclîntînd, tot mai des, picioarele unor campio-nate mediocre sau submediocore. Oricum, 5 aprilie, numărîndu-se și ca dată a nașterii mele, a fost o zi plină de incintare.

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09

ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 60 74 96

Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINȚII